Hieronymi clarij brixiani iuris vtriusq3 doctoris, pthonotarij ⁊ comitis apostolici ī extrauagātes decretales breue pludium.

Ad lectorem.

Cum oīs magistratus presertiz ecclesiastici in decidēdis causis ⁊ ceterri iurisperiti quibus interpretandi consulendiq3 tribuitur facultas responsa sua iusta constitutionum romanorum pontificum que non solum in corpore iuris clause reperiuntur decisiones. Verum etiam secundū extrauagantium dispositionē sint, platuri si mō ipsis extrauagantibus adsint requisita: que epistola innocentij tertii ad belieñ epūm deposcit: ipsarum lectionē nō negligendam censeo. Quippe snia lata contra extrauagantez publicatam ⁊ indubitatam est ipso iure nulla: ante publicationez vero secus vt nota. in proemio clementinarū in verbo decetero. ⁊ in de. nolentes de hereticis. sed si est publicata ⁊ idubitata ē ipso iure nulla tanq̄ lata contra legem scriptam not. bal. i. l. ij. C. qñ. prouocare nō est necesse. ⁊ but. in. c. i. ⁊. c. cum inter de re iudi. ⁊ probatur in. l. i. §. item cum contra sacra. ff. que sent. sine ap. rescin. exemplum in extrauaganti execrabilis scōum abbatem in. c. pastoralis de fide instru. Idem de extrauagāti ad regimē quaz allegat decisio in nouis. cccxlix. incipit itez si mandatur: secus autem si de ea dubitaf p. c. pastoralis de fide instru. ⁊. l. cum prolatis. ff. de re iudi. fm vnam lec. Ideo super ea papa est cōsulend⁹: ⁊ si reperitur in archiuo publico dicitur indubitata per auc. ad hec. C. de fide instru. ⁊. l. celsus. ff. de proba. fm vnam lec. facit. c. ad audiētiam de prescrip. ⁊ idem presumitur quādo reperiť in ter extrauagantes. xx. q. i. c. quoniaz progenitor: maxime si reperitur glosata per doctorem famosuz sicut zen lau. Io. mo. ⁊ alios per no. in dicto. c. pastoralis: probat. l. i. ī fi. C. de nouo codi. cōponendo ⁊ quod nota. in. l. hj. C. ō legibus. vel si fuit diu obseruata vt no. Ber. in. l. fi. super extrauaganti qui sint rebelles. de quibus plenius per bar. in. l. cum prolatis prealle. ⁊ But. Abb. ⁊ modernos in dicto. c. pastoralis. vbi secunduz Boat. pōt de ea dubitari. instar eius quod no. in. c. nemo: de elec. in. vi. de q̄bus etiam p Lud. in consilio. ccl. qō incipit in christi noīe in proposito casu. vbi ēt subdit q⁹ si fuisset tpalis p declarationez successoris efficitur ppetua. Quia declaratio pape etiam ad petitionē singularis psone facta ad. l. vel ad ordinationem aliquam precedentem. l. generalem constituit ad oēs per. l. fi. C. de legibus: ⁊ no. in. c. in causis de re iudi. Item nō ē necesse quod cōstet ō datis scōm Bar. in dicta data q̄ sint rebelles. Premissa intelligo de extrauagantibus emanatis post copilationem libri sexti secundum Io. an. in proemio li. vi. ad fi. ⁊ in. c. fi. de her. eo. ti. Et si cōtradicāt iuri scripto dic vt plene per Io. an. Io. de lig. ⁊ dominicum in. c. i. in prin. de cōstitutionibus li. vi. ⁊ per archi. xix. di. c. si romanorum ⁊ in summa. Adde Bal. in. l. leges sacratissime. C. de legibus ⁊ no. in. c. si in laicis. xxx. di. Nec est de substantia vt redigaf in scriptis de quo plene p Io. an. ī regula nemo potest de reg. iu. in me. lib. vj. ⁊ in decisionibus. ccxxxviij. per glo. in. l. i. C. de legibus probatur in. c. i. de renun. li. vj. per abb. in. c. i. de potest. prel. qui dicit q⁹ de hoc videtur cōmunis opinio. debent autem extrauagātes quando de eis dubitatur per allegātem in forma autentica produci sub plumbo si extra curiam sunt producende vel sub signeto vice canzellarii si in curia sunt producende. Et hoc de illis que sunt descripte in libro canzellarie. Ille aūt que sunt descripte in camera apostolica sumentur cum signeto camerarij in curia: vel sub plumbo extra curiam. Et ita seruatur in curia romana. de his autem plenius tractat suprem⁹ doctor. d. Franciscus de pauinis in prin. extrauagantium Ioannis. xxij.

Incipiūt decretales extrauagantes q̄ emanarūt post sextū.
De electione ⁊ electi potestate.

Bonifacius octauus.

Iniuncte nobis debitum seruitutis exposcit: vt qui ad reformādos ī dero mores ⁊ act⁹, put nobis ex alto pmittiť solerter intendimus: ibi precipue reformatiōis acōmode remedium apponamus ubi maius respicimus periculuz imminere. ¶ Sane quā periculosum existat: q⁹ aliquis in officio dignitate vel gradu fore se asserat: ⁊ pro tali etiam habeatur: nisi prius quod asserit legitimis ostenderit documentis: tam ex ciuilibus quam ex canonicis institutis colligitur euidenter. ¶ Asserenti nanq3 cum mandatis principis se uenisse credendum non est: nisi hec scriptis probauerit: nec similiter creditur se asserenti legatum. ¶ Nunquā. n. ap. sedis moris fuit absq3 signatis apicibus vndecunq3 legationem suscipere: sed nec dicenti se delegatum sedis eiusdez creditur vel intenditur: nisi de mandato apostolico fide doceat oculata. ¶ Similiter clerici ad alienam diocesim sine suorum ordinariorum litteris venientes nec in suis recipiuntur ordinibus: nec ad superiores ascendunt. ¶ Clerici quoq3 ⁊ monachi quī de suis ciuitatibus ad almam vrbem proficiscuntur: nisi muniti veniant suorum litteris prelatorum nō sunt clerici vel monachi reputandi. ¶ Si quis preterea in clerum electum se dicat: si sacerdotē sese nominet hoc scrutandum est: quia non sine periculo est in talibus cōmunicatio indiscussa. ¶ Quod autez in illis qui se episcopos ⁊ superiores prelatos aut etiam abbates priores seu alios monasteriorum rectores quocunq3 nomine censeantur appellant: si discussio celebris ⁊ diligens facienda luculenter apparet: si scandala ⁊ pericula grauia que ipsorū parere posset communicatio indiscussa diligētius attendanť. ¶ Hic nos euidens euocat ratio vt cum premissis aliis casibus q̄ minoris existunt periculi fit ex constitutionibus editis iam prouisum: hunc ultimum qui pericula grauiora minatur: nequaquam sine prouisionis oportune remedio relinquam⁹. ¶ Presenti itaq3 perpetuo valitura constitutiōe sancimus vt episcopi ⁊ alij prelati superiores ⁊ ceteri monasteriorū regimina exercentes: quocūq3 nomine censeantur: qui apud dictam sedem, pmouentur: aut cōfirmationis consecratiouis vel benedictionis munus recipiūt: ac commissas eis ecclesias ⁊ monasteria: absq3 dicte sedis litteris huius: eorum promotionem cōfirmationem cōsecrationem seu benedictionem continentibus accedere: vel bonorum ecclesiasticorum administrationem accipere non presumant: nulliq3 eos absq3 dictarum litterarū ostensione recipiant aut eis pareant vel intendāt. ¶ Quod si forsan contra presumptum fuerit: quod per epos ⁊ prelatos abbates priores ⁊ alios monasteriorum regimina exercentes predictos medio tempore actum fuerit: irritum habeatur: nec quicquam interim ijdem episcopi vel prelati abbates priores vel regimina exercentes: de ecclesiarum vel monasteriorum prouentibus percipiant eorundē. ¶ Capitula vero ⁊ cōuentus ecclesiarum ⁊ monasteriorū ipsorū ⁊ alij quicunq3 ipsos absq3 huius dicte sedis litteris recipientes: vel obedientes eisdem tam diu sint a beneficiorum suorum pceptione suspensi: donec super hoc eiusdem sedis gratiā meruerit obtinere. ¶ Epi quoq3 prelati abbates priores ⁊ alij monasteriorum regimina exercentes predicti solito fidelitatis ⁊ obedientie iuramento non prestito. ¶ Illi etiam pontifices quos apud predictaz sedem palium contingeret recipere: absq3 litteris traditionis ipsius palij nequaquam ab eadem discedant: discedentes vero quousq3 huiusmodi iuramentum prestiterint ⁊ litteras obtinuerint nihil de ipsarum ecclesiarum monasteriorum prouentibus percipiant: ⁊ qcquid interim per eos vt de alijs predicitur actum fuerit: viribus non subsistat.

Benedictus. xi.

Si religiosus qui absq3 sui superioris licentia electioni de se facte cōsentire non potest: illam post electionē sibi presentatam: vel eius electores infra tempus pro eiusdem superioris presentia vel absentia moderan

da nequaquã obtineat dat generale conciliũ lugd. electoribus ex tũc ad electionẽ aliã, pcedẽdi liberã facultatẽ. ¶ Verũ q̃ frequẽter dubitatũ est: an etiã sit eoipso iure si qõ ei cõpetebat huius electione priuatus: statuimus illo cũ hoc ipso fore priuatum.

Idem.

Sancta romana ecclesia que disponente dño sup oẽs alias ordinarie potestatis obtinet principatum a deo vtpote mater vniuersorũ christi fidelium ⁊ magistra quattuor patriarchales sedes instituit: inter quas post ipsam roma. ecclesiã constantinopolitanam primum: alexandrinam secundum: antiochenam tertiũ: ⁊ hierosolymitanã quartũ locũ voluit obtinere: ipsasq̃ multis prerogatiuis ⁊ honoribꝰ ac priuilegiis decorauit: de quarũ prouisionibus cũ eas vacare contingit: tanto est accuratius cogitandum ⁊ attentius prouidẽdum: quanto maioris eminẽt altitudine dignitatis: et periculose errarentur ĩ prouisionibus earũdem. ¶ Super hoc igitur cũ fratribus nostris habita dliberatione matura inter alia nostre ꝓsideratioñ ocurrit q̃ omnes, pbdolo: predictarũ sediũ patriarchalium ciuitates aut sunt destructe aut occupate ab infidelibus uel in scismaticis detinentur: ipsarũ capitulis seu cõuẽtibꝰ ⁊ canonicis dispersis vndiq̃ per ciuitates ipsas: per alias regiões seu loca a ciuitatibus ipsis remota: ex quo cõtingit sicut experiẽtia nuper nos docuit: q̃ vacante constantinopolitana ecclesia per mortẽ bone memorie petri patriarche solũ per vnum dũtaxat eius canonicum fuit de nouo pastore electio celebrata aliis canonicis suis agentibus in remotis: dictꝰ tamen electus: iuri si quod sibi ex electione huiusmodi competebat: in nostris manibus spõte ac libere resignauit: ideoq̃ de eorundẽ fratrum cõsilio ⁊ apostolice ptãtis plenitudine statuimus vt quãdiu ciuitates ipse scismaticorum aut infidelium subsunt aut fuerunt ditioni: aut detinebuntur per eos: canonici dictarum patriarchalium sedium cum eas vel ipsarum aliquã seu aliquas vacare contigerit ad electionem postulationem seu quamuis prouisionẽ de preficiendo sibi patriarcha vel pastore nullo modo procedant asq̃ apostolice sedis licentia speciali noticiã deducãtur. ¶ Nos enim a data presentium decernimus irritum ⁊ inane: si secus per predicta capitula conuentus vel canonicos aut quẽuis alium vel alios scienter vl ignoranter fuerit attentatum: non ob. quibuscunq̃ ipsarũ ecclesiarum vel alicuius earum consuetudinibus vel statutis iuramẽto confirmatione dicte sedis vel quacũq̃ alia firmitate vallatis seu constitutionibus priuilegijs vel indulgentiis sedis eiusdẽ q̃ que effectus presentiũ impediri posset quomõlibet vel deferri: ⁊ de quibus quorũcunq̃ totis tenoribus de verbo ad verbũ in nostris litteris habenda esset mẽtio specialis. ¶ Nulli ergo ⁊c. ¶ Data laterani. x. calen. ianua. pontificatus nostri anno. vij.

Iohannes. xxij.

Suscepti regiminis nos cura sollicitat: vt que in ecclesijs non absq̃ dispendio ministrorum: ⁊ cultus detrimento diuini seruari videmus: in appellationem cõgrui moderaminis in melius reformemus. ¶ Cum itaq̃ in nonnullis ecclesijs obseruetur. ⁊ a lõge retro temporibꝰ fuerit obseruatum: q̃ fructus primi uel secundi aut alterius cuiuscunq̃ sequentis anni beneficiorum vacantium in eisdem: defuncto vel fabrice aut ecclesiasticis personis habẽtibus annualia de consuetudine priuilegio vel statuto applicantur in totũ: ita q̃ illi qui huius beneficia canonice obtinent: ⁊ ad quos alias de iure fructus ipsi spectare deberent: nihil inde percipiũt: vnde illud inconueniens sequitur: q̃ commode nequeunt ad impẽdendũ debitum seruitium residere in ecclesijs in quibus beneficiati existũt. ¶ Nos de illo super his remedio prouidere volẽtes per quod hi ⁊ illi in fructuum predictorũ perceptione participent: ⁊ vt ecclesia debitis seruitijs non fraudetur: presenti decreto statuimus de fratrum nostrorũ consilio: q̃ illi qui fructus predictos sibi hactenus integre vendicabant ex priuilegio consuetudine vel statuto: nihil exinde vltra summam pro qua vnũquodq̃ beneficiũ ipsorum consueuit in decime solutione taxari pretextu huius priuilegij consuetudinis vel statuti quouis modo percipiãt: ſz ipsa perceptione dumtaxat sint omnino contenti totali residuo p̃dicta obtinentibus beneficia remansuro: nisi forsan illi qui fructus eosdem soliti fuerint vt prefertur cum integritate percipere: per seipsum malent habere residuum: ⁊ obtinentibus beneficia summam dimittere memoratam quo casu: percipiendum quod maluerint illis relinquimus optionem: sic q̃ infra. x. dies postq̃ scuerint beneficia ipsa vacare: hi q̃ bus annualia ipsa debentur ex priuilegio consuetudine uel statuto: vel ipsorum annualium collectores quã partẽ habere voluerint: an. s. decime taxationem: vel ipsa dimissa residuum: nulla subastatione premissa eligere teneant: quã electionem si infra decem dies non fecerint vt est dictum extunc ad eum cuius est beneficiũ huius optio vel electio trãseat ipso iure: ⁊ hoc in ecclesijs ⁊ partibus illis in quibus beneficia maiora ⁊ alia que ad solutionẽ decime sunt taxata volumus obseruari. ¶ In illis vero ecclesijs ⁊ partibus ĩ quibus decimarum taxatio non est facta seruetur: q̃ fructꝰ ⁊ obuentiones beneficij tunc vacantis q̃ in decime solutione medium consueuit diuidantur: quarum medietatẽ habeat is cui annualium per alterum de predictis modis perceptio est concessa: reliquam vero medietatem percipiat ille cui beneficium est concessum pro sustentatione sua ⁊ aliis ecclesie oneribus supportandis. ¶ Quod si alter de predictis prefata medietate noluerit esse contentus: altero uero volente: pars nolentis transeat ad volentem: ⁊ volens fructus ⁊ obuẽtiones illius beneficij pcipiet uniuersos eidẽ beneficio cõgrue faciens deseruiri: ac eius supportãs onera consueta. ¶ Et si qsquã aliqd predictorũ ultra premissa pceperit: nisi illud iis ad quos id pertinet ifra mensem restituerit cum effectu: eoipso si eps superior prelatꝰ fuerit a põtificali honore ⁊ ingressu ecclesie nouerit se suspẽsũ. ¶ Si aũt capitulum vniuersitas collegium interdicto se nouerit donec predicta cum integritate restituerit subiacere. ¶ Si vero aliqua singularis psona ecclesiastica vl mũdana id fecerit excõicationis incurrat snia ipso facto: a qua nisi restitutione premissa preterq̃ in mortis articulo nullatenus absoluatur nõ ob. quibuscunq̃ priuilegijs seu indulgẽtiis aut contrarijs cõsuetudinibꝰ vel statutis iuramento ꝓfirmatione sedis apo. aut alia quacũq̃ firmitate vallatis: que oia quo ad hoc auctoritate apo. reuocamus: cassamus ⁊ irritamus: ⁊ nullius deinceps esse volumus firmitatis. ¶ Nulli ergo oĩno hoĩum liceat hãc paginam nostre ꝓstitutionis cassationis irritatiõis ⁊ voluntatis infringere: vel ei ausu temerario contrarie. si quis aũt ⁊c. ¶ Datũ auinione. viii. calendas nouembris pontificatus nostri anno secundo.

Iohannes. xxij.

Ex debito pastoralis officij: nobis quãq̃ immeritis superna dispõne cõmissi: periculis aiarũ ⁊ ecclesiarum ac monasteriorũ stipendijs: que ob ipsorum vacationes diutinas ipsis solẽt frequentius prouenire: cõgruis remediis quantum nobis ex alto conceditur salubriter occurrere intendentes: vt celerius ⁊ vtilius prouideatur ecclesijs ac monasterijs afflictis ⁊ ut rõne que super ipsas ecclesias ac monasteria ex diuina prouisione obtĩere dignoscit p̃ncipatũ: honor debitꝰ impẽdat: predecessor quoq̃ nrorũ ro. ponti. presertim felicis re. Bonifacij viii. q̃ dignitates psonatus ecclesias ⁊ alia eccle. bene. ⁊ Cle. v. qui tam huius dignitates personatus ecclesias beneficia: q̃q̃ cardinales ecclesias quaslibet monasteria prioratus administrationes ⁊ officia quecunq̃ q̃ apud sed. ap. vacarent prouisioni apostolice sub certis temporibꝰ reseruauerunt: uestigiis inherentes: nos ex causis rationabilibus que ad id nostrum animum induxerunt: de fratrũ nostrorum consilio nõnulla detrahendo: aliqua declarando: ⁊ quedam addendo de nouo episcopales ⁊ eorum superiores sedes: monasteria ⁊ regulares ecclesias: ad quebi q̃ istis pro tpe preficiendi sunt etiã q̃ per electionẽ canonicam assumuntur prioratus officia vel administrationes eorũdem dignitates personatus prebẽdas aliaq̃ ec. bene. cum cura vel sine cura quocunq̃ noĩe cẽseant̃ que ad predictam sedẽ vacant ad presens ⁊ extunc antea donec xpi dignatio nos dignabitur vniuersali ecclesie sponse sue regimẽ possidere vacare ꝓtigerit: apud eam prouisioni no-

stre de fratrum nostrorum consilio aucto.ap.reseruamus. ¶ Huius autē sedes mōasteria ecclesias ⁊ alia prefata bñ. ec.p mortem vel depositionem ac priuationem eoꝝ qui ea obtinent electionem cassationem postulationem repulsionem renunciationem quorūlibet prouisionez translationē siue per susceptionem muneris cōsecrationis aut bñdictionis dudū a dicto. Cle.pre.no.promotis ipensi: ubi de ipsis disposuit predecessor ⁊ a nobis siue auctoritate nostra promouēdis apud sedem ipsaz vel etiaz vbicūqz: aut quouis alio modo canonice vacare apud sedem intelligimus prelibataz. ¶ Ꝑpales insup ul'als dignitates ecclīasticas monasteria ⁊ alia ꝑdicta fratrū nostroꝝ sancte.ro.eccle.cardialiū apud dictā sedem p eorum obitū vacare censemus siue inibi aut alibi vbicūqz ipsos migrare cōtigerit de hac luce ⁊ hocidem in dignitatibus ⁊ beneficijs quibuslibet vt de alijs premittitur officialium videlicet vicecāzelarij eiusdē ecclesie camerarij: notarioꝝ auditoris contradictarioruz: correctoris scripturarum litterarū ac pnāriorum nec non abbreuiatoꝝ cu.ro.locū sibi volumus uendicare. ¶ Rursus huiꝰ nostre reſuationis edictū ad dignitates ⁊ alia iaz dicta capellanorum nostrorū cōmensaliū ⁊ quorūlibet aliorū ratione officij uel ex cā legitima in dicta curia morantiū qñ a nobis pro nostris ⁊ eiusdē sedis vestigijs prosequendis pro ipsa curia quocūqz p̄missi vel aliquis eorū trāsmissi aut legati vel nūcij fiant: ⁊ eos vbilibet ⁊ quēlibet ipōruz ad p̄fatam curiam reditum durante legatione seu prosecutione ipsoruz negocioꝝ rebus eximi contigerit ab būanis durimus extendendum: ⁊ idē ipsum etiaz esse volumus ⁊ huius capellanis cōmensalibus: etiaz si vt premittitur nūc transmissi fuerint vbicūqz: ⁊ ipsos rebus eximi contigerit ab humanis. ¶ Ceterum edictum ipsum trahimus ad sedes mona.⁊ alia supradicta: que uiuēte adhuc dicto Clemente predecessore nostro vsqz ad eius obitum ubi de ipsis per eum fuerit ordinatum ⁊ deinde usqz ad datā presentium apud sedem vacauerint eandem: illa que uacare decernimus apud ipsam dūmodo in eis ius in re licet ad rez nō sit aliquibus acquisitum decernentes extunc irrituz ⁊ inane si secus in predictis ⁊ singulis scienter vl'ignorāter perquēcūqz seu quoscūqz apostolica uel aliqua quauis auctoritate attentatum fuerit uel contigerit in posterum attentari: nō obstantibus pie memorie Greg.x.ac Boni.viij.⁊ aliorum romanoꝝ pōtificum ꝑdecessoꝝ nostrorū ꝓstitutiōibꝰ sup hoc edictis: quatenus edicto sunt cōtrarie memorato. Ceteruz ipsis ꝓstōnibus in suo robore duraturis' pēsiones insuper annuas ab eis ⁊ ab eorum superioribꝰ alijsqz prelatis inferioribꝰ necnō gbuscūqz capellanis conuentibus collegijs vel singularibus personis factas ⁊ faciendas personaliter aliquibus ex eisdez cardinalibꝰ: seu quibusuis alijs et prenominatis personis: ⁊ pensiones p̄terea seu assignationes quantitatū quarūlibet sup certis prouincijs diocesibus ecclesijs monasterijs vel alijs ecclesiasticis locis aut ordinibus etiam a quibusuis predecessoribus nostris ro.pō. factas p̄missis p̄sonis: siue alicui earūdem vel monasteria prioratus administrationes quaslibet beneficia regularia uel aliqua quelibet quocūqznomine cēseātur nō cōsueta ab olim dericis secularibus assignari hmōi personis vel alijs dericis eiusdem collata siue cōcessa cōmode. vel alio quouis titulo ab eisdez predecessoribus seu alijs episcopis vel superioribus prelatis capitulis aut ꝓuētibus uel collegijs: sub edicto predicto nolumus aliquatenus ꝓprehēdi: quominus eis cedētibus vel decedētibus: siue illa quouis alio modo dimittentibus: monasteria ipsa prioratus administrationes beneficia ac loca huiusmodi ad ecclesias ⁊ monasteria siue alia loca religiosa: vel alia ecclesiastica: eorumqz prelatos siue personas quas antea corū dispositio pertinebat: seu quibus imediate subesse noscūtur: libere reuertant nisi eis quid canonicū obstiterit: vel de ipsis alter duxerimꝰ disponendum.

De officio iudicis ordinarij.

Bonifacius octauus.

Debent superioribus suis reuerentiaz subditi: ⁊ dum salubriter ab eis pro culpis correctionem uelut curantiū medicamēta recipiūt: obedientiā exhibere tenent. ¶ Rursus oportet preposito cum charitate corrigere: decet eos inferre humiliter q̄ docēt: ⁊ paterna dilectione subiectos fouere: sic debitor delicat̄ efficit sic onerosus creditor minime reperit. ¶ Dāe dudū venerab.li fratre nostro.a.ep̄o dulmē.ecclesie qui regularis sancti bñdicti fore noscitur decedēte: prior ⁊ capituluz ipsius ecclesie excipientes q̄ de cōsuetudine erat ecclesie supradicte: ⁊ tpe cuius nō erat memoria incōcusse seruata: q̄ ep̄i dulmeñ.qui fuerūt pro tpe: p se solos absqz alijs religiosis sibi adiunctis vel clericis vel laicis secularibus qbuscūqz assumptis vl'loco notarij monacho seu monachis capituli memorati visitationē suaz hactenus prefato impēderunt capitulo: supplicarūt eidem ep̄o vt oēs tā clericos q̄z laicos religiosos ⁊ seculares anteq̄z visitationem actualiter exerceret a capitulo p̄ciperet admoneri: qbus admonitis: parati erant ip̄m admittere ad visitationē hmōi peragēdā: ⁊ quia dictus episcopus eos sup hoc nō audiuit: quāquā ,ptestaretur se velle oēs clericos suos ⁊ alios p̄ter tres vel quattuor ⁊ notariuz remouere ⁊ sic suā visitationē icipere ⁊ cōpellere: idē prior ⁊ capitulum ad sedem apostolicaz appellauerunt. ¶ Propositoqz hmōi negocio coram nobis ⁊ auditis ⁊ intellectis que partes dicere voluerunt: nos cōsiderantes q̄ cōsuetudo predicta ꝓtra cōmanem vtilitatem facultatem,pbationum que nō est angustāda restringit: ,ppter quod etiaz ut salua.s.sit rerū probatio: qd̄ publice interest: ne veritas occultet̄: cautum est iure vt curēt magistratus testari.i.testificari volētibus: seipsos ⁊ alios testes vel signatores prebere: ⁊ statuit generale cōciliuz: vt a iudicibꝰ adhibeat̄ persona publica: vel duo viri idonei qui acta cōscribāt quos quidem monachos predictos tñ propter eorum professionem que illorum necesse facit funestam: ⁊ ipsos arcet a iudicijs ⁊ publicis siue ciuilibus actibꝰ nec patit̄ ,put cōstitutio nouella declarat: nisi inquisitionis heretice prauitatis causa tabellionis cuius vicez in hac parte duo viri p̄ supradictuz cōcilium obtinent: officiū exercere: tamē quia suspecti ne cōtra priorem aut capitulum quibus subsunt que corrigenda inuenūtur fideliter ⁊ recte conscriberēt: attendentes quoqz q̄ id episcopali non modicuz detrahit dignitati: si ab episcopo qui dignitatem propriam suo ingenio angere debet comites honoris sui causa adhibiti abducant̄: seqz solū suspectis quandoqz forsitan quos visitat cōmittere compellantur: dictam consuetudinem per quam prelibati prior ⁊ capituluz videntur nimiū delicati tam nō rationabilem reprobamus: sed ne sit ep̄s onerosus decernimus nostrorū predecessorū uestigijs inherentes: vt cum aliquis ad visitationem decetero faciēdā in ecclesia memorata descenderit: in visitationis actu duas vl'tres personas clericali charactere insignitas: quarum una ad minus sit religiosa ordinis supradicti: ⁊ unum notarium clericum secuz habeat ⁊ non plures: consuetudine aliqua obtēta: ⁊ compositione qualibet inter partes ipsas super hoc in contrarium facta hactenus non obstante.

De maioritate ⁊ obedientia.

Bonifacius octauus.

Nam sanctā ecclesiā catholicā ⁊ ipsaz apostolicaz vrgente fide credere cogimur ⁊ tenere. Nos q: hāc firmiter credimꝰ simpl'r ꝓfitemur extra quam nec salus est nec remissio peccatorū spōso in cāticis ,pclamāte. ¶ Una est columba mea perfecta mea. vna ē matris sue electa genitricis sue: que vnum corpus mysticuz repzesentat: cuiꝰ corporis caput christus: christi vero deus: in qua vnus dominus: vna fides: vnum baptisma: una fuit diluuij tēpore archa Noe: vnā ecclesiā p̄figurās: que in vno cubito ꝓsumata: vnū Noe videlicet gubernatorē habuit ⁊ rectorē extra quā omnia subsistētia super terraz legimus fuisse delata. ¶ Hanc autē veneramur ⁊ vnicam dicente dño in prophēta. Eruc a framea deus animam mēā: ⁊ de manu canis vnicā meam.pro aia.n.i,p seipso capite simul orauit ⁊ corpore: quod corpus vnicam.s.ecclesiā noiauit: pp spōsi fidei sacr̄oꝝ ⁊ charitatis ecclīe vnitatē. Hec est tunica illa dñi incōsutilis que scissa non fuit sz sorte prouenit. ¶ Igitur ecclesie vniꝰ ⁊ vnice vnum corpus: vnuz caput: nō duo capita: quasi monstrum christus videlicet ⁊ christi vicariꝰ Petrus petriqz successor: dicente domino ipsi petro. Pasce oues meas: meas inquit ⁊ generaliter non singulariter has uel illas: p quod

cũmisisse sibi intelligit vniuersas. ¶ Siue ergo greci siue alij se dicãt petro eiusq; successoribus nõ eẽ ꝓmissos: fateantur necesse se de ouibus christi nõ esse: dicente dño in Joanne. Anũ ouile ⁊ vnicum esse pastorez: ĩ hac eiusq; ptãte duos esse gladios: spũalem videlicet ⁊ tẽporalem euangelicis dictis instruuntur. naz dicentibus apostolis. ¶ Ecce gladij duo hic: in ecclesia. ſ. cuz apostoli loquerentur non rñdit dñs nimis esse sed satis. Certe qui in ptãte petri temporalem gladium esse negat: male uerbum attendit dñi ꝓferentis. Cõuerte gladium tuũ in uaginã. Uterqz ergo in ptãte ecclesie spũalis. ſ. gladius: ⁊ materialis. Sed is quidẽ ꝓ ecclesia ille vero ab ecclesia exercẽdus. Ille sacerdotis. is manu regum ⁊ militum: sed ad nutum ⁊ patientiaz sacerdotis. Oportet autem gladium esse sub gladio: ⁊ temporalem auctoritatem spũali subijci ptãti. ¶ Nam cum dicat apostolus. Non est ptãs nisi a deo: que aũt a deo ordiata essent nisi gladius essent sub gladio: ⁊ tanq̃ iferior reduceret ꝑ aliud in supremã. Nam ſz beatum Dionysium: lex diuinitatis est ifima ꝑ media in suprema reduci. Non ergo ſm ordinez vniuersi oia eque ac ĩmediate: sed ĩ fima ꝑ media: iferiora ꝑ superiora ad ordinem reducunt. Spũalem aũt ꝯ dignitate ⁊ nobilitate terrenam quãlibet precellere ptãtem: oportet tanto clarius nos fateri: quanto spũalia tpalia antecellũt: quod ẽt ex decimarũ datione ⁊ benedictione ⁊ scificatione ex ipsius ptãtis acceptione: ex ipsaꝝ rerũ gubernatiõe claris oculis ituemur. Nam veritate testante spũalis ptãs terrenã ptãtem instituere habet ⁊ iudicare: si bona fuerit: si de ecclesia ⁊ ecclesiastica ptãte verificat uaticinium Hieremie. Ecce cõstitui te hodie super gentes ⁊ regna: ⁊ cetera que sequunt. Ergo si deuiat terrena ptãs iudicabit a ptãte spũali: sed si deuiat spũalis minor a suo superiori. Si vero suprema: a solo deo non ab hoie poterit iudicari testãte apostolo. Spũalis homo iudicat oia: ipse aũt a nemine iudicat. Est aũt hec auctoritas ⁊ si data sit homini vt exerceatur ꝑ hoiem: non humana sed potius diuina ptãs ore diuino petro data: sibiq; suisq; successoribus in ipso quem confessus fuit petra firmata: dicẽte dño in petro. Quodcunq; ligaueris ꝛc. ¶ Quicũq; igitur huic ptãti a deo sic ordinate resistit dei ordinationi resistit: nisi duo sicut duo manicheus fingat esse principia: quod falsum ⁊ hereticum iudicamus: quia testante moyse. Non in principijs: sed in principio celum deus creauit ⁊ terram. Porro sub esse ro. ponti. omni humane creature declaramus dicimus omnino esse de necessitate salutis.

De dolo ⁊ contumacia.

Bonifacius octauus.

Rem nõ nouam aggredimur: neqz uiam insolitaz ambulamus: sed anterioris iuris calcatam vestigijs presentis cõstõnis indubitato roboramus suffragio: ⁊ in cõcusso munimine stabilimus. Est siquidẽ iã sancitũ q̃ propositum publice citationis editum cum artet qui impedit aut facit ẽt se celando ne ad euz possit peruenire citatio appeatqz cõtumax qui sic agit: quodqz in albo pretoris hmõi edicta ꝓpo sita sue iurisditioni subiectos arceant ⁊ astringãt: magis q̃ si uoce preconia que innotescit paucis vel litteris citarentur. ¶ Jus enim qd̃ talẽ moduz citationibus posuit violenter presumpsisse credendum est: ut que in eodem albo tot ipsius albi publicum locum frequentantium oculis paterent legenda: ad citati noticiam deuenirẽt. ¶ Unde ad prebẽdam oibus eoꝝ que sanciunt plenã lectionẽ ⁊ notionem mandat legẽ tabulis aut lapidibus sculptam scissime ecclesie describi porticibus ⁊ affigi. ¶ Premissis igit in debitaz cõsiderationẽ deductis: ac in lance irrefragabilis rationis appensis. ¶ Nos qui vniuerso disponente domino preesse dignoscimur uolentes per hanc nouellam cõstitutionem aliquid circa predicta statutum expressius inueniri: declaramus de fratrũ nostrorũ cõsilio ⁊ nihilominus hoc edicto perpetuo uaituro firmamus ⁊ statuimus: vt citationes auctoritate apostolica: de quibuscũq; psonis vndecunq; ⁊ vbicunq; sint cuiuscũq; status dignitatis vel preeminentie ecclesiastice vel mũdane: etiã si imperiali vel regali fulgeant dignitate presertim si impediant vel faciant per se vel per alios quoquo modo: ne citationes ipse ad eos perueniant ex quacũq; causa faciende: aut citãdoꝝ domicilia siue loca tute vel libere adiri non pñt: cũ prout scriptũ est existimare debeamus an eo ire liceat vbi est citatio facienda. peride ad istar edictorũ prefatorũ propositorũ in albo pretoris: ẽt extra solennes dies ĩ quibus ro. pontifices suos facere consueuerũt generales processus publice: id vobis spãliter ⁊ ex certa scia iubẽtib⁹ facte in audientia lr̃arũ nr̃arum: aut in aula nostri palatij postmodũ affigende ianuis maioris ecclesie loci in q̃ romana cois oĩum christiani populi nationũ residebit curia: vt in cunctis possint patere: ⁊ ita deferri citatis valeant: ac arceant citatos post terminũ lapsum: qm̃ considerata locorũ distantia volumus citationibus ipis cõpetẽtem apponi sicut si eos psonaliter apprehendissent: nõ obaliqb⁹ ꝑuilegijs indulgentijs ⁊ lr̃is apostolicis generalib⁹ aut spũalibus qbuscũq; psonis põtificali impiali regali uel alia ecclesiastica seu mũdana dignitate preditis: alijsq; inferiorib⁹ ecclesijs monasterijs locis collegijs ⁊ uniuersitatibus in quacunq; forma verboꝝ concessis: per que taliuz citationum effectus possit qũlibet impediri: etiã si de ipis ⁊ eorum totis tenoribus de verbo ad verbum: aut de proprijs nominibus personarum monasteriorum ecclesiaruz locoꝝ illorũ quibus ꝓceduntur: vel eoꝝ ordinibus aut dignitatibus oporteat in nostris litteris fieri mentionem.

De prebendis ⁊ dignitatibus.

Joannes. xxij.

Execrabilis quorũdã tã religiosorũ q̃ secularium ãbitio q̃ semp plus ambiens: eo magis fit insatialis: q̃ sibi amplius indulgetur ⁊ improbitas iportuna petentiuz a nobis ⁊ predecessoribus nr̃is ro. põ. nõ tã obtinuisse q̃ extorsisse plerũq; noscitur: ⁊ vnus iterdũ etiã ad vnũ beneficiũ ecclesiasticuz minus idoneus in diuersis ecclesijs nedũ vicinis: ſz ab inicem lõge distantib⁹: ĩmo nõnũq̃ in diuersoꝝ regnoꝝ ptibus situatis: plures q̃ duas aut tres vel plures etiã dignitates psonat⁹ officia seu p̃oratus: aut diuersa bñficia ecclesiastica curã aiarũ habentia possit dispensatiue cũ alias nõ liceret de iure cõi ꝑcipere ac simul licite retinere. ¶ Uñ iter cetera incõueniẽtia subscripta sequuntur: q̃ iterdũ vz vn⁹ q̃ vnicũ quãuis modicũ vir offiñ iplere sufficeret plurimorũ sibi vendicat stipendia: q̃ multis lr̃atis viris vite puritate ac testimonio bone fame pollentibus: q̃ mendicãt: possint abũde sufficere: eq̃ distributione collata: bñtib⁹ ipa paratur uagãdi materia: diuinus cultus minuitur: hospitalitas ĩ ipis bñficijs debita nõ fuatur. Et dũ nõ sũt sui ĩ vna q̃ qz regione rectores. ecclesiaꝝ detrahitur cõmodis ⁊ bono ri: q̃ carentes defensionũ aurilio: ĩ viribꝰ suis ⁊ libertatib⁹ multiplr̃ collabũtur: ruinis patẽt edificia nobilia: q̃ magnificentia extruerat decessoꝝ: ⁊ qd̃ amari⁹ est dolendũ: aiarũ cura negligitur: ac vitioꝝ sentibus fomentuz periculose p̃betur. ¶ Nos itaqz tot malis tãtisqz discriminib⁹ occurrere cupientes omnes ⁊ singulas dispensationes sup receptione ⁊ retentione pluriũ dignitatũ psonatuũ administrationũ officioꝝ p̃oratuũ aut bñficioꝝ: q̃b⁹ cura aiarũ sit annexa: sub q̃cũq; forma vel exp̃ssione v̄boꝝ a nobis vel dictis pre. no. cuicunq; psone concessas. ¶ Cardinalibus tũ sancte. ro. ec. q̃ circa nos vr̃i eccl̃ie fuiendo: singularũ ecclesiarũ cõmoditatib⁹ se ipendũt: ac regũ filijs: q̃ pp sublimitatez eoꝝ ⁊ generis claritatez sunt potiori p̃rogatiua ⁊ gr̃a extollendi: dũtaxat exceptis: deliberatione sup hoc cũ fratrib⁹ nr̃is habita diligenti: de ipoꝝ ꝓsilio: ⁊ ex certa nr̃a scientia: ĩ forma subscripta duximus taliter moderãdas q̃ ꝑ moderationez nr̃az effrenatã circa easdez psonas taliũ beneficiorũ multitudinẽ refrenemus: ipsiqz ipetrãtes fructu dispensationũ hmõi taliter nõ frustrentur. ¶ Statuimus itaqz ⁊ de fratrũ nr̃orũ ꝓsilio ordinam⁹ q̃ obtinentes nũc ex dispensatiõe legitima pluralitatez hmõi dignitatuz personatuũ offõrũ aut p̃oratuũ: seu bñficiorum qd̃ als asqz dispensatione obtinere neqbant: vnũ tm̃ ex dignitatib⁹ psonatib⁹ p̃oratib⁹ officijs ecclesijs vel bñficijs hmõi qb⁹ ĩmineat aiaꝝ cura cũ dignitate psonatu vel officio p̃oratu ecclesia vel bñficio sine cura q̃ hb̃ri maluerint. p̃textu dispensationis sufficientis circa id eisdem ĩdulte: possint licite retinere q̃ tm̃ teneãtur eligere ĩfra mensez numerandũ a tpe noticie ꝓstitutionis istius: ceteris bñficijs cũ cura que ipsius dispensationis pretextu tenebant: ⁊ que alias non ponterant de

iure absq; dispēsatione licite retinere: q̃ nos eruunc uacare decernimus: corā ordinarijs sub testimonio publico infra idē tp̃s verbaliter ⁊ realiter cum effectu dimissis: absq; eo q; ad illa nunq̃ sine noua collatiōe ab eo qui facere poterit faciēda redire: aut eor̃ admistrationi se imiscere p̃sumāt. Alioquin tā his q̃ aliis oibus beneficiis que virtute hmōi nostre moderationis retinere poterant: vt preferk̃ sint ipso iure p̃uati: ⁊ prorsus ihabiles ad sik̃ia beneficia obtinenda ¶ Per hoc aūt his q dignitates p̃sonatus vel officia aut alia beneficia curā aiar̃ hn̄tia ex dispēsatione q̃ ius tribuat iurta nostrā moderatiōez p̃scriptā obtinēt ⁊ alia similia beneficia q̃ nostror̃ vel eorūdē predecessor̃ auctoritate litterarū expectāt: cū qb⁹ē vt illa cū vacauerint recipe: ⁊ una cū obtētis licite retinere valeāt: dispēsatū nolumus derogari qn ea dū vacabūt ifra dicti tp̃is spaciū possint eligere: ⁊ dimissis aliis recipere in forma rescripta aclicite retinere: penas sik̃es ĩcursuri: q hmōi nostre p̃sumpserint cōtraire sanctioni. ¶ Porro q; quorūdam oculos sic auaritie cupiditatis vitiū excecauit: q; plura talia beneficia simul absq; dispēsatione canonica retinere presumant. Nos de illis p̃siti decreto statuim⁹: vt oia ⁊ singula bn̄ficia sic detenta: illo tm̄ retēto qō vltimo receperint: dummō in eo ex collatione canonica cōpetat ius eisdē: ifra tp̃s vt p̃mittit̃ limitatuz verbo vel fcō ac sine fraude corā ordinarijs sub testimonio similiter publico dimittere teneant̃: quod si nō fecerint: ēt illo sint ipso iure priuati: in quo ius eis al's cōpetebat: ⁊ ihabiles penitus ad quecūq; ecclesiastica bn̄ficia obtinēda censeant̃. ¶ Qui vero deinceps receperint dignitatē vl' p̃sonatū seu offm̄ aut aliud bn̄ficiū curā aiar̃ habēs anneram: si antea sik̃e beneficiuz obtinebāt. illud quo ipso iure postq̃ scōi possessionē habuerunt: vel p eos omini dolo ⁊ fraude cessantibus quominus habeāt steterit: priuati noscant̃ absq; more dispendio in ordinarioruz manibus dimittere debeant pari modo: alioquin extunc sint ipso iure secūdo priuati: ⁊ neduz ad sacros suscipiēdos ordines quin ēt ad habēdum quodcūq; aliud beneficiuz ecclesiasticū ihabiles reputent̃. Que oia ⁊ singula beneficia vacatura vt premittitur vel dimissa: nostre ⁊ sedis apostolice dispēsatiōe ō fratrū nostror̃ ꝯsilio reseruamus: inhibētes ne quis preter romanum pontificē quacūq; sit sup hoc auctoritate munitus de huiusmodi beneficijs disponere: vel circa illa p viam p mutationis vl' alias inouare quoquomō presumat. Nos enim si secus actum seu attentatum fuerit irritum decernimus ⁊ inane. ¶ Ceterum ordinarios intelligimus in casibus supradictis ep̃os in quorū ciuitatibus ⁊ diocesibus ꝯsistunt beneficia seu aliquod eorum que debēt secunduz premissa dimitti: aut ipsi qui ea debēt dimittere cōmorantur: vel ecclesiis cathedralibus uacan̄. capitula earundē: ⁊ ijdē de beneficiis tam dimissis q̃ ut premittitur perditis: nos vel apostolicā sedem certificare studeant q̃ primum ꝯmode poterūt ĩdilate: vt ō illis salubriter ꝯdispone k̃ valeam⁹. ¶ Quantum autem ad modificationez attinet antefactā illa dūtaxat ⁊ non alia beneficia ecclesiastica quocūq; nomine nuncupentur curam animarum habere censemus: que parochias habent in quibus est aiarum cura: non per vicarios ꝑpetuos: sed per rectores aut ministros beneficioruz ipsorum vel illoruz temporales vicarios exercēda necnō ēt illa quorum ministris rōne beneficiorum huiusmodi cōpetit visitare inquirere: procurationem recipere: suspēdere: excōmunicare seu ab excommunicationis ⁊ suspēsiōis sententiis obseruare de ꝯsuetudine vel de iure iurib⁹ aliis de animarum cura loquentibus in suo robore quo ad cetera permansuris. Nulli ergo omnino hominum liceat hāc paginam nostrarum moderationis statutorum constitutionum reseruationis inhibitionis ⁊ voluntatis infringere vel ei ausu temerario ꝯtraire: si quis autem hoc attentare presumpserit indignationez omnipotentis dei ⁊ beatorum petri ⁊ pauli apostolorum eius se nouerit incursuruz.

Data auinione. xiii. cal. decem. pon. no. anno. ij.

Benedictus. xij.

Ad regimen ecclesie generalis quāquaz immeriti superna dispositione vocati: gerimus in nostris desiderijs vt ōbemus: quod p nostre diligētie studium ad quarūlibet ecclesiarum ⁊ monasteriorum regimina ⁊ alia beneficia ecclesiastica iurta diuinum beneplacitum ⁊ nostre intentionis effectū viri assumant̃ idonei: qui presint ⁊ prosint committēdis eis ecclesijs monasterijs ⁊ beneficijs prelibatis. ¶ Premissorum nāq; consideratione iducti: ⁊ suadētibus nobis alijs rōnabilibus causis nōnullor̃ predecessorum nostror̃ romanor̃ pōtificum vestigijs inherentes: oēs patriarchales: archiepiscopales: ⁊ episcopales ecclias. ⁊ etiam monasteria prioratus dignitates personatus ⁊ officia necnon canonicatus: ⁊ prebēdas: ⁊ ecclesias: ceteraq; beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura: secularia ⁊ regularia quecunq; ⁊ qualiacūq; fuerint etiam si ad illa p̃sone cōsueuerint seu debuerint p electionē seu quēuis aliuz moduz assumi: nunc apō sedē apostolicā quocūq; modo vacātia. ⁊ in poster̃ vacatura: necnō p depositionē vel priuationem seu translationē aut muneris cōsecrationis suspensionez: p felicis recordationis Joā. papam xxij. prede. no. seu eius auctoritate factas: ⁊ per nos seu auctoritate nostra in antea faciendas vbilibet: necnon a die forsan tempore iaz dicti predecessoris aliqui in concordia vel discordia electi vel postulati fuerint: quorum electio cassata: seu postulatio repulsa: vel p eos facta renunciatio: ⁊ admissa per ipsuz predecessorem vel auctoritate ipsius extiterint: seu quorum electoruz vel postulatorum ⁊ in antea eligendorum seu postulādorum ac renunciantium electionem cassari: vel postulationez repelli: aut renunciationem admitti per nos vel auctoritate nostra contingeret apud sedem p̃dcām: vel alibi vbicūq; ac etiaz per obitū cardinalium eiusdem ecclesie romane: ac officialium dicte sedis: videlicet camerarij: vicecācellarij: notariorum auditorum litterarum contradictoriar̃: ⁊ apostolici palacij causarū auditorū correctorum: ⁊ scriptorum litterarum apostolicarum: ac penitentiarij prefate sedis: ac abbreuiatorum. necnō cōmensalium ⁊ alior̃ quorūlibet capellanorū sedis eiusdem: ⁊ etiam quorūcunq; legatorum siue nūciorū: ac in terris ecclesie romane rectorum. ⁊ thesaurariorum: per dictum Jo. predecessorem: uel nos specialiter deputatorum seu missorū hactenus vel a nobis deputandorum aut mittēdorū in posterū: nūc vacantia ⁊ inantea vacatura: vbicunq; dictos legatos vel nuncios seu rectores aut thesaurarios antequā ad romanā curiā redierint seu venerint rebus eximi cōtigerit ab humanis: necnon quorūlibet pro quibuscūq; negocijs ad romanam curiā redierint seu venerint: rebus eximi viuētiuz seu etiam recedentium ab eadē: si in locis a dicta curia vltra duas dietas legales nō distantib⁹ iam forsan obierint: vel eos ĩ antea transire contigerit: de hac etiam simili modo quoruncunq; curialium peregrinationis infirmitatis aut recreationis: seu alia quacunq; cā ad queuis loca secedentium: si eos antequā ad dictam curiam redierint in locis vltra duas dietas ab eadez curia vt premittit̃ nō remotis. dummodo eorū ꝓprium domicilū non existat ibidem: iam forsitan decesserint: vel in posteruz eos cōtigerit de medio submoueri: nunc p obitum huiusmodi vacātia: ⁊ in posterū vacatura: rursus monasteria prioratus decanatus dignitates p̃sonatus administrationes officia canonicatus prebendas ⁊ ecclesias: ceteraq; beneficia ecclesiastica secularia ⁊ regularia: cum cura vel sine cura: quecunq; ⁊ qualiacunq; fuerit etiam si ad illa persone consueuerint ⁊ debuerint per electionem aut quemuis alium modum assumi: que p̃mitti per dictum p̃decessorem vel eius auctoritate ad patriarchalium archiepiscopalium ⁊ episcopalium ecclesiarum: necnon monasteriorum regimina obtinebāt tēpore ꝓmotionum de ipsis factarum nunc vacātia: ⁊ qui per nos seu auctoritate nostra in posterum ad eadem regimina ꝓmouēdi: tempore ꝓmotionis hmōi obtinebūt necnon etiam que p assecutionem pacificam quorūcunq; prioratuum dignitatum personatuuz officiorum canonicatuum ⁊ prebendarum ecclesiarum ⁊ beneficiorum alior̃ p nos vel eundem Jo. predecessorez: seu auctoritate litterar̃ nostrarum: vel ipsius Jo. predecessoris collator̃ ⁊ cōferendorū in poster̃: nunc vacātia ⁊ in antea vacatura: plena sup̃ premissis omnibus ⁊ singulis cum fratribus nostris collatione prehabita ⁊ matura deliberatione secuta: ordinationi dispositioni ⁊ prouisioni nostre: donec

miserationis diuina dementia nos vniuersalis ecclesie regimini
psidere cōcesserit. de ipsorū fratrū cōsilio auctoritate apostolica
reseruamus: decernentes ex nūc irritū ⁊ inane si secꝰ sup premissis
⁊ quotlibet eorū p quoscūqz quauis auctoritate scienter vel igno
rāter cōtigerit attētari: nō obstātibꝰ qbuscūqz cōstōmbus a pde
cessoribꝰ nrīs romanis pōtificibus editis quatenꝰ obsistere pos-
sent sup enarratis articulis vel alicui seu aliqbꝰ eorūdē. ¶ Nul
li ergo oīno hoīuz liceat hāc paginā nostre reseruationis ⁊ cōstō
nis īfringere: vel ei ausu temerario ꝯtraire. ¶ Si qs aūt hoc at
tentare psumpserit: īdignationem oīpotentis dei ⁊ beatorū pe-
tri ⁊ pauli apostolorū eiꝰ se nouerit īcursurū. ¶ Datū auinione
tertio idus Januarij pōtificatus nostri anno.i.M.ccc.xxxv.

De concessione prebende.

IOannes.xxij.

Sedes apostolica in suis actibus veritatē prosequens
lucē amās libēter euitat nodos e ambiguitatis inuolu
tionē aliquā sp in suis ordinationibꝰ reseruare caute
lā intrēdit: vt ō illis ,pueniat cōmodū: qō aliis nō im-
mineat detrimentū. ¶ Sane pdicte ad diuini cultus augmentū
⁊ salutē populi quē in nōnullis ciuitatibꝰ ⁊ diocesibꝰ sic multipli-
carat altissimꝰ: qō in earū singulis singulorū vultꝰ negbat vt cō
decet vnicꝰ pastor īspicere: aut alias ptes boni pastoralis īplere:
salubriter ītendentes in ipsis diocesibus: quarū nōnullas in du-
as ⁊ aliquas in plures dioceses duximus diuidendas: certas ci-
uitates ac ecclesias ereximus cathedrales: quarū singulis distri-
ctas ,pprias ⁊ limitatas dioceses iussimus assignari. ¶ Verum
qm̄ plures ante ordinationē seu diuisionem nostram hmōi: tā a
nobis q̄z a pdecessoribꝰ nrīs romanis pōficibꝰ apostolicas ob-
tinuerūt lr̄as sup beneficijs ecclesiasticis ī ipsis tūc integris dioceśi
bus vacaturis: quarū nōnulle restāt adhuc executioni mādāde.
¶ Nos amouere volentes cuiuslibet dubitationis scrupulum
que circa gr̄arum executionem super hmōi beneficijs cōcessaruz
posset forsan incidere: ⁊ ,puidere cōsiderantes attentius: q; p or
dinationem seu diuisionem nostram predcām ius ad rem expe-
ctantibus: dicta beneficia antea competens ex rōne imitari non
dz: quin adeo efficax in diuersis diocesibus maneat: sicut in ipsis
quōdam integris prius erat auctoritate pnītium declaramus: q;
oēs ⁊ singule gratie sup beneficijs vacaturis ante diuisiones hui-
usmodi in ipsis quōdam ītegris diocesibus a nobis vel pdeces-
soribus nostris psonis qbuscūqz concesse: tam in ipsis quōdam
nūc diuisis: q̄z in alijs diocesibꝰ decisis ab illis: eidē mō ⁊ forma
possint suo ordine per executores mūdanos ⁊ alios ad quos id
ptinebit ad debitā executionez adduci qbus ante diuisionē sepe
factas poterāt ⁊ debebant. ¶ Item ēt declaramus quo ad lr̄as
apostolicas iusticiā cōtinētes: vt videlz iudices dati p illas ī cau-
sis quarūlibet psonarū que nūc hmōi de diocesibus dimissis exi-
stunt possint iuxta earuz tenorē ,pinde ,pcedere: ac si dicte dioce-
ses de quibus mētio in lr̄is eisdem habetur integre remansissēt.
¶ Nulli ergo oīno hoīuz liceat hāc paginaz nostre declaratio-
nis infringere: uel ei ausu temerario contraire. ¶ Si qs aūt hoc
attēptare presumpserit indignationem omnipotētis dei ⁊ bea-
torum petri ⁊ pauli apostolorum eius se nouerit incursurum.
¶ Datum auinione cal.nouembris pontificatus nostri anno.ij.

De beneficijs affectis. PAulus venetꝰ papa secūdus.

Ro.pon.,puidentiaz ⁊ circūspectionē ,puidā specta
re dignoscitur: dubia iuris ex qbus lites graues oriū-
tur ī dies: sue ōclarationis oraculo terminare: ,put ne
gociorū qualitate ⁊ tēporū cōditione īspectis cōsperit ī
dño salubriter expedire. Cum itaqz nonnulli romani pontifices
pdecessores nostri p diuersas eorum cōstōnes quas suo tpe dū-
tarat durare uoluerunt: quecunqz beneficia ecclesiastica que sui ⁊
sancte romane ecclesie īuentum: ⁊ tūc existētium cardinalium fa-
miliares cōtinui cōmēsales obtinebāt ⁊ in posteruz obtinerēt eo-
rū familiaritate durante: ēt si ab ipsa familiaritate p obitū cardi-
nalium eorūdem vel al's recessissent: necnō illa eque etiā fructuū
⁊ prouentuū camere apostolice debitoruz collectores: ⁊ qui ipso
rum predecessorum temporibus sua officia exercerent vniti seu
collectores durantibꝰ eoruz officijs obtinebant: ac in quibꝰ vaca
uerint cum irritantis appositione decreti ⁊ deinde predecessori-
bus ipsis sublatis de medio ac eorū beneficiorū occurrentibꝰ va
cationibus: inter utriusqz iuris interpetres: ēt officiales romane
curie sepenumero hesitatū extiterit: an beneficia huiusmo
di propter reseruationem ⁊ decretum predicta reseruata
vel affecta remāserint: ita q; nullus preter romanum pōti
ficem de illis disponere potuerit siue possit reseruatione et
decreto obsistentibus supradictis. ¶ Ut pp ambiguitatez
hmōi varias quoqz iurisperitorū opiniones ⁊ discrepatio-
nes ipsas aduertemꝰ: plerunqz p reseruatione ⁊ affectione
pmissis: iterdū vero econtra ,pnunciatū ⁊ diffinitum fore.
¶ Nos qui vigilis more pastoris sup his maturo ,puidē
dum esse cōsilio nō indigne censuimus. Et ,pptereā ī singu
lis causis sup qbus beneficijs ecclesiasticis candē ambigui-
tatem quōlibet cōcernētibꝰ: vsqz ad nr̄m beneplacituz sup
sedere mandauimꝰ: cupiētes: quē ad modū nostro incūbit
officio dubijs hmōi finem īponere subditorum obuiare di
spendijs: ⁊ ne lites fiant penitus īmortales de oportuno re
medio ,puidere. ¶ Felicis recordatiōis vrbani.v. grego
rij.ix. ⁊ bonifacii. viii. romanorū pontificū: ēt pdecessorum
nostrorum q ad submouēda altercationū fomenta ⁊ am-
biguitates hmōi lucidādas: declarationes similes per suas
lr̄as ediderunt: vestigijs inherendo: ac ,puide ,psiderātes
effectum: p reseruationem manusqz appositionē eorūdem
predecessorū in dictis beneficijs in esse ,pductum: p obitum
ipsorū nequaq̄z cēseri debere reuocatam. ¶ Romani quoqz
pōtificis manus appositionē predcāz tante efficatie tāteqz
virtutis existere: vt si lr̄e apostolice sup prouisionibus bñ-
ficiorū: aut de ,puidēdo mandatis in qbus decretum et re-
seruatio hmōi apponūtur ex aliqua cā suum debitum non
sortiātur effectū: facultatem tū prouidēdi de beneficiis tali-
ter reseruatis quibuscūqz aliis fuisse adēptam: huius ppe-
tue ⁊ irrefragabilis cōstitutionis edicto de venerabiliū fra
trum nostrorum sancte ro.eccle.cardinalium cōsilio: oīa ⁊
singula beneficia ecclesiastica secularia: ⁊ cuiusuis ordinis
regularia. etiam si prepositatus: canonicatus prepositure
⁊ prebende: dignitates personatus: administrationes vel
officia fuerint: ⁊ ad illa consueuerint qui per electionez assu
mi: eisqz cura immineat animarum: vt premittitur: reser-
uata ⁊ per romanos pontifices successores nostros cano-
nice intrantes in posterum reseruanda. ac etiā quouis mo-
do vacātia ⁊ in antea vacatura per huiusmodi reseruatio
nē ⁊ decretū remansisse: ⁊ remanere semper effecta: nullū-
qz de illis cum primum vacare contigerit preter eundem
ro.pon. ea vice quouis modo disponere potuisse siue pos-
se. Harum serie decernimus: ⁊ pariter declaramus: q; taz
in pendentibus etiam per appellationem q̄z in futurum su
per eisdem beneficiis: ut premittitur reseruatis: cōmitten-
dis causis: p dilectos filios magistros capellanos nostros
causarum palacii apostolici auditores: atqz alios quoscun
qz ōlegatos ⁊ iudices videlicet iuiolabiliter obseruari: ⁊ fz
premissa: nec aliter sentētiari ⁊ diffiniri volumꝰ atqz man
damus eis ⁊ eorum cuilibet quauis alia super premissis in
terpretandi facultate sublata. decernentes ex nunc irritum
et inane si secus super his a quoquam quauis auctoritate
scienter vel ignoranter contigerit attentari. ¶ Nulli ergo
omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitutio
nis declarationis voluntatis mandati et decreti infringe-
re vel ei ausu temerario contraire. Si quis autez hoc atten
tare presumpserit: indignationez omnipotentis dei ⁊ bea-
torum petri ⁊ pauli apostolorū eius se nouerit incursurum.
¶ Datum rome apud sanctum marcum anno incarna-
tionis dominice. M.cccc.lxvii. calen. septembris pontifi-
catus nostri anno tertio.

De rebus ecclesie non alienandis

PAulus venetus papa secundus.

Abitiose cupiditati: illorum pcipue qui diuinis
⁊ humanis affectati dānatiōe postposita īmobi-
lia ⁊ preciosa mobilia deo dicata: ex quibus ec-
clesie monasteria ⁊ pia loca reguntur illustrātur
qz ⁊ eorum ministri sibi alimoniā vendicant ,pphanis vsi-
bus applicari: aut cū maximo illorū ac diuini cultus ōtrimē
to exquisitis mediis vsurpare psumūt occurrere cupientes
oīum rerum et bonorū ecclesiasticorū alienationem oēmqz

pactum ꝑ quod ipsoꝝ dñium ꝓcessionem hypothecā locationem ⁊ conductionē vltra triēniuꝫ necnō infeudationem vel contractū emphyteoticū preter ꝯ in casibus a iure permissis: ac de rebus ⁊ bonis in emphyteosim ab antiquo cōcedi solitis. ⁊ tūc ecclesiarū euidēti vtilitate: ac de fructibus ⁊ bonis q̄ seruando seruari nō pñt ꝓ instantis tp̄is exigētia hac perpetuo valitura ꝓstōne fieri pñti ꝓhibem⁹ p̄decessorum nostroꝝ cōstōnibus ꝓhibitionib⁹ ⁊ decretis alijs super hoc editis: que tenore pñtiū innouam⁹ in suo nihilominus robore permansuris. ¶ Si qs aūt ꝓtra huius nr̄e ꝓhibitionis seriem de bonis ⁊ rebus eisdē qcq̄ alienare presumpserit: alienatio hypothecа ꝓcessio: locatio ꝓductio ⁊ infeudatio hmōi nullius oīno sint roboris vel momenti. ⁊ tā q alienat q̄ is q alienatas res ⁊ bona predicta receperit sniam excōicationis incurrat: alienanti vero bona ecclesiarū monasteriorꝝ locorūq̄ pioꝝ quarūliber incōsulto romano pontifice: aut cōtra pñtis ꝓstōnis tenorē si pōtificali vel abbatiali prefulgeat dignitate ingressus ecclie sit penit⁹ interdict⁹. Et si ꝑ ser menses immediate sequētes sub interdicto hmōi aio qd̄ absit perseuerauerit idurato: lapsis mēsib⁹ eisdē a regimīe ⁊ administratione seu ecclesie vel monasterij cui presidet in spūalib⁹ ⁊ tpalibus sit eoip̄o suspēsus. Inferiores vero prelati cōmentarij ⁊ aliarū ecclesiarum rectores bñficia vel administrationē qūolibet obtinentes prioratibus prepositurис: prepositatib⁹: dignitatib⁹ p̄sonatibus: administrationibus officijs canonicatibus p̄bendis: alijsq̄ ecclesiasticis cū cura ⁊ sine cura secularib⁹ ⁊ regularib⁹ beneficijs quoꝝ res ⁊ bona alienarūt dūtaxat ipsofacto priuati existāt: illaq̄ absq̄ declaratione aliqua vacare censeant: possitq̄ ꝑ locorū ordinarios vel alios ad quos eoꝝ collatō ptinet p̄sonis idoneis illis exceptis que ꝓpterea priuate fuerint libere de iure cōferri: nisi alias dispositioni apostolice sedis sint specialiter aut generaliter reseruata: nihilominus alienate res ⁊ bona hmōi ad ecclesias mōasteria ⁊ loca pia ad que ante alienationē hmōi ptinebant libere reuertantur. ¶ Nulli ergo oīno hoīuꝫ liceat hāc paginaꝫ nr̄e ꝓhibitiōis ⁊ innouatiōis ifrīgere vel ei ausu temerario ꝓtraire. Si qs aūt hoc attentare p̄sumpserit: idignationē oīpotētis dei ⁊ beatoꝝ petri ⁊ pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurū. ¶ Datū rome apud sanctuꝫ Marcū: anno dñice incarnatiōis. M. cccl. viii. calē. martii pontificatus nr̄i anno quarto.

De sepulturis.

Bonifacius. viii.

Detestande feritatis abusum quez ex quodā mōstruoso nōnulli fideles ꝓuide ꝓsequūt nos pie intentionis ducti ꝓposito: ne abusus p̄dicti seuitia vlterius corpora humana dilaceret mentesq̄ fideliū horrore cōmoueat ⁊ cōturbet auditū digne decreuimus abolēdū. Prefati nāq̄ fideles huius sue improbāde vtiq̄ consuetudinis vitio intendētes: si qs q̄ ex eis genere nobilis vel dignitatis titulo ēsignit⁹ p̄sertim extra suaruꝫ partiū limites debitū nature p̄soluat in suis vel alijs remotis ptib⁹ sepultura electa defuncti corpus ex quodā impietatis effectu truculēter exterrant ac illud mēbratim vel ī frustra īmaniter cōcidētes ea subsequēter aqs īmersa exponūt ignib⁹ decoquēda ⁊ tādē ab ossib⁹ tegmento carnis excusso ad easdē ptes predicta mittūt seu deferunt tumulanda: qd̄ nō solū diuīe maiestatis ꝓspectui abhominabile plurimuꝫ redditur. sed ēt humāe cōsideratiōis obtuitib⁹ occurrit vehemēti⁹ abhorrendū. Volētes igit̄ ꝓut officii nr̄i debitū exigit illud in hac parte remediū adhibere: ꝑ qd̄ tāte abhominationis tanteq̄ īmanitatis ⁊ impietatis abusus penit⁹ deleatur: nec extendatur ad alios apostolica auctoritate statuimus ⁊ etiam ordinam⁹ vt cum qs ⁊ cuiuscūq̄ status aut generis seu dignitatis extiterit in ciuitatibus terris seu locis in quibus catholice fidei cultus viget diez decetero claudet extremum: circa corpora defunctorum huiusmodi abusus vel similis nullaten⁹ obseruetur: nec fideliū manus tanta īmanitate fedētur. sed vt defunctorum corpora sic impie ac crudeliter non tractentur deferatur ad loca in q b⁹ viuentes elegerint sepeliri: aut in ciuitate castro vel loco vbi decesserint: vel loco vicino ecclesiastice sepulture tradant ita q̄ demum incineratis corporibus aut alias vbi sepulturā elegerint deportentur ⁊ sepeliantur in eis. Alioquin predicti defuncti executor vel executores: aut familiares eius seu quiuis alij cuiuscunq̄ ordinis conditionis stat⁹ aut gradus fuerint etiā si pontificali dignitate prefulgeant: qui contra hui⁹ nostri statuti ⁊ ordinationis tenorem presumpserint defunctorū corpora sic inhumaniter ⁊ crudeliter pertractare vel facere pertractari: excōmunicationis sniam quam exnunc in ipsos ꝓferimus ipso facto se nouerint incursuros a qua non nisi per apostolicam sedem preterquā in mortis articulo possint absolutionis beneficium obtinere. Et nihilominus ille cuius corp⁹ sic inhumane tractatum fuerit ecclesiastica careat sepultura.

De decimis ⁊ primitiis.

Bonifacius octauus collectori decime.

Declarationes quas in negocio per nos nup impositе pro ꝓsecutione guerre ac negocii regni sicilie ꝓtra hostes ecclesiis ⁊ p̄sonis ecclesiasticis ꝑ totā italiaꝫ ⁊ cetera cōstitutis volumus obseruari: cui⁹ q̄dem decime ī illis partib⁹ te supintendentem seu collectorem durim⁹ deputādum: tales sunt. ¶ De redditibus ⁊ prouentib⁹ leprosarum domorum ⁊ hospitaliuꝫ pauperum qui in vsus leprosorum infirmorum ⁊ pauperū conuertuntur: decima non soluetur. ¶ Moniales aūt etiā alieq̄ regulares p̄sone quarum redditus ⁊ prouēntus ecclesiastici adeo sunt tenues ⁊ exiles q̄ de illis sustentari non possunt: sed pro habēdo vite sue sustētationē necesse habēt publice mendicare: ⁊ elemosynas publice petere: dictam decimam non persoluent. ¶ Seculares quoq̄ clerici quorum ecclesiastici redditus ⁊ prouentus annui summam septem florenorum auri non excedunt: eandem decimam non prestabunt. ¶ Si vero vna persona plura habeat beneficia: quorum nullum per se acceptum dictam summam vii. florenorum auri annuatim attingat: simul tamē collecta in minimis prouentibus summā memoratam excedant: quotquot vel quantumcunq̄ modica fuerit de oīb⁹ ⁊ singulis decima persoluetur. Sed non soluetur de pictantiis monachorū: sil'r de bis que a christi fidelib⁹ relinquuntur ecclesiis: vt ex bis perpetui emantur reddit⁹. Item de eximiis prelatis ⁊ aliis personis ecclesiasticis liberaliter factis decima nō soluetur. ¶ Soluentium decimam electioni seu arbitrio committitur: vtrum ipsam velint soluere per totum tempus quod durabit decima pro rata prouentuum quos singulis annis dicti temporis ipsos percipere contigerit: an per ipsum tempus pro rata cōis estimationis prouentuum eorūdez. Sed vna via electa nō licebit alicui variare ad aliam recurrendo. Et fiat ⁊ redigatur ꝑ collectores in scriptis electio huiusmodi expresse in prima solutione decime supradicte: alioquin iurta estimationem cōmunem per totum tempus soluere tenebuntur. ¶ Declaramus autem q̄ hi qui elegerint soluere decimam pro rata que perceperint annuatim: vēdāt prouentus beneficiorum suorum que personalez residentiam non requirunt: ⁊ soluent decimam pro solo precio quod reciperent de eisdem: dum tū contra hoc in fraudem decime nihil omnino agatur. Sed ecclesiastica persona que in ecclesia sua vel beneficio quod residentiam personalem requirit non residet: sed facit in eodem per firmarium vel vicarium deseruiri. deputato ipsi vicario vel firmario certam suorum prouentuum portionez vicariatus seu firmarij: sed de vniuersis ip̄i⁹ vel beneficii prouentibus decimaꝫ exhibebit. ¶ Declaramus autez q̄ de siluis seu nemoribus que non consueuerunt vendi nihil soluetur: nisi forte aliquid de illis venditum fuerit durante decima. ⁊ tunc estimabitur quantum valere debent annui redditus pars vendita scōm'assisiam que consueuit fieri de nemoribus in partibus illis in quibus nemus situatum fuerit: ⁊ de sola estimatione decima persoluetur: ⁊ nisi de eo quod perciperetur de dictis siluis seu nemoribus que vendi non consueuerunt nisi forte vendant durante decima: ex venditione pascuagii seu herbagij aut alterius consimilis prouentus eorundem nemorum ⁊ siluarum: ⁊ si non vendantur huius pascuagia ⁊ similia non soluetur decima de bis ita tamen q̄ in fraudem decime nihil contra hoc attentetur idemq̄ de pascuis herbagiis ⁊ consimilibus obuentionibus siluarum volumus obseruari. ¶ De stagnis ⁊ piscariis decima sic soluetur. videlicet q̄ fiet relatio de numero anno

rum qtibus ante venditionem vltima vendita non fuerunt ad quantitatem precij ex ipsa venditione vltima recepti: vt precio diuiso in partes fm annorum terminum durante decima: soluetur decima ipsa de tot partibus precij ex ipsa venditione recepti quot fuerunt anni predicti: vt si forte sunt quinqz anni elapsi ex quo fuerat stagnum venditum: ⁊ tunc vendatur pro.c.flo. fiāt de precio.v. partes: vt pro tribus annis quibus durabit decima soluetur ipsa decima de tribus partibus precij tantum: videlicet.xl.flo.⁊ multiplicabuntur et minuentur partes precij: prout plures ⁊ pauciores fuerint dicti anni. ¶ De piscarijs autem fluminum ⁊ lacuum ⁊ venationibus si vendantur ⁊ siluis ceduis idē quod de stagnis fiet. ¶ De piscibus stagnorum vel beluis garrenarum quos pro vsu vel esu suo consumi vel sine fraude donari contigerit: decima non soluetur. ¶ Et quia nonnulli obtinent a monasterijs ⁊ ecclesijs prioratus grangias domos redditus pensiones ⁊ census in soluenda de his decima credimus distinguendum: videlicet an talia in beneficium habeantur: an ex contractu: an ex mera gratia: siue hoc fit concessum per sedem apostolicam siue per ipsorum monasteriorum vel ecclesiarum personas de illorum prouentibus soluetur decima. ¶ Cum autem obtinētur talia ex contractu: puta ad pensionem vel firmam annuam in qua non est facta gratia obtinenti sed in hoc vterqz contrahentium studuit conditionem suam facere meliorem: preceptores pensionis vel firme de ipsa pensione vel firma decimam exhibebunt ¶ Si autem quis ante vel post concessionem huius decime ad vitam propriam emit prouentus prioratus vel aliorum predictorum pro aliqua pecunia: ita q̄ in hoc ei scienter gratia non est facta: considerabitur quantum extimatione cōmuni valeant annui prouentus prioratus grangie domus terrarum seu redditū huiusmodi: ⁊ fm hoc ab illis quorum est horum proprietas qui inde precium pro futuro tempore receperint: per tres annos decima exhibetur. Si autem in his gratia facta sit obtinentibus: quia scienter pro minori precio quam valeant sunt talia vendita vel locata: ipsi obtinentes ⁊ non monasterium vel ecclesia de illo in quo gratia facta est ipsis: ⁊ de reliquo illi quorum est proprietas decimam exhibebunt. Si autem personis aliquibus pro iusta mercede seu remuneratione laboris vel obsequij prestiti vel prestandi talia sunt concessa: hi quorum illorum proprietas in decimatione prouentuum suorum etiam horum prouentus merito numerabunt: ⁊ de illis sicut de alijs quos pro certis suis vtilitatibus expēdunt: decimam exhibebunt. Quod si hoc per illos qui ea obtinēt: nec in alios sunt translata: quia res transit cum onere suo etiam circa illos que prediximus seruabuntur. Nec deducentur expense q̄ pro monachis qui in talibus prioratibus grangijs seu domibus in beneficium seu ex mera gratia concessis ex pacto teneri debēt fieri dignoscuntur. expense autem illorum monachorum vel personarum que teneri debent ex pacto in prioratibus grangijs seu domibus ad iustam firmam seu pensionem concessis: siue determinate siue non: estimabuntur estimatione communi: ⁊ talez estimationem monasterio vel ecclesie cuius illorum est proprietas cum suis prouentibus decimabit. ¶ Prelati de procurationibus quas in victualibus percipiunt decimam non persoluent: sed qui eis prestant huiusmodi victualia in decimatione suorum prouentuum ⁊ redditiuum numerabunt: ⁊ soluent decimam de eisdem. ¶ De illis autem procurationibus quas prelati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo: ⁊ quas perciperent etiam si non visitarent decimam prestare tenentur. ¶ Prelatus autem qui procurationem quam sine visitatione potuit de iure percipere in pecunia numerata remittit: quia remittit quod sibi debetur: ⁊ de quo soluisset decimam si recepisset: illud tenetur ex tali procuratione decimam exhibere. ¶ Si vero procurationem quā tātuz in victualibus licet percipi fortasse remittit persona ecclesiastica: cui remissio facta est huiusmodi victualia cum alijs prouentibus suis cum soluet decimam estimabit: cum etiam si non esset remissa hoc facere teneret. In soluendo decimam supradictam sole expense necessarie que fiunt in re ex qua fructus percipiuntur arando colendo ⁊ colligendo fructus sine quibus non possunt inde fructus percipi deducentur. ¶ Expense autem que fiunt in castrorū custodibus: cum fiunt extra rem: uel etiam in edificijs construendis vel conseruandis nullatenus deducentur sic nec ille que in villis tuendis fierent in guerris seu etiam caualcatis ¶ De his quoqz que consistunt in iurisditione: mero imperio: regalibus atqz similibus soluetur decima deductis salarijs moderatis que ante concessionem decime consueuerūt solui iudicibus ⁊ officialibus similibusqz personis sine quibus iurisditio ⁊ cetera similia nequeunt expediri: ita tamen q̄ in fraudem decime nihil contra hoc penitus attentetur. Sed expense officialium iudicum ⁊ cōsimilium psonarū facte in vestibus siue victualibus minime deducentur: sicut nec alie expense similes facte circa familiam prelatorum. ¶ Rōne autez eris alieni quo persona soluens decimam obligata consistit nihil decima minuet: etiam si certe res ecclesiastice pp hoc a quoqnaz fuerint obligate. ¶ Item de furnis ⁊ de molendinis decia prestabitur. ¶ Soluetur autem de oblationibus siue fiant pro benedictione nubētium siue p exequijs mortuorum nec nō de prouentib⁹ sigillorū prelatorū ⁊ de emendis que ab excōicatis recipiunt. ¶ De legatis quoqz sibi ⁊ alijs personis ecclesiasticis nō personarū sed ecclesiarum vel officiorū rōne relictis decima persoluetur. Pro decima supradicta nō exhibetur pecunia nisi illa communiter curreret ō mādato domini terre ⁊ quo est moneta in locis in quibus ꝓsistent fructus ⁊ redditus vnde ōcima persoluetur: nec aliqui pecuniā cābire cogent eandem. Sed si ex pbabilibus seu verisimilibus presumptionibus apparuerit pensatis eis prouentibus minus debito notabiliter de decima psoluisse: ita q̄ super hoc merito suspectus debeat reputari: ex officio nostro per viros idoneos deputandos a nobis faciemus inquiri ab illis qui sup hoc scire valeant veritatem. videlicet de consilio diocesani episcopi: vel alicui⁹ deputandi ab ipso si sit eius subditus ⁊ nō aliter: si eēs ipse vel deputatus ab eo commode possit haberi: ⁊ tunc demum ⁊ non prius ille cuius prouentus fuerint taliter estimati: pro eo q̄ minus solucrit etiam nominatim excōicabit: si eius cōtumacia exegerit: ⁊ visum fuerit expedire. ¶ Episcopi autē ⁊ abbates cetereqz persone ecclesiastice honorabiles non suspecte proprie conscientie reliquantur ita q̄ sufficiat quo ad tales excōicationis snia que in nullo modo soluentes vel scienter adhibentes fraudem vel maliciaz circa ipsius decime solutionem generaliter proferetur: sup his autem fiet compulsio per censuram ecclesiasticam prout nobis ⁊ illi cui hoc committendum duxerimus visum fuerit expedire. Proferatur aūt si expediens visum fuerit excōmunicatio generaliter vel specialiter in eos qui contra solutionem decime vel suorum estimationem prouentuuz cum fuerit facienda: fraudem vel maliciam scienter duxerint adhibendam. ¶ Fiet autez solutio decime non ex ipsis reb⁹ q̄ percipiunt de prouentibus sed in pecunia numerata: soluetur aūt decima illis quos ad hec cōtigerit deputari. ¶ Rector parochialis q̄ vrgente necessitate cure ecclesie: puta qa ipse residere personaliter in eadem per se non sufficeret ipsi cure propter multitudinem parochianorum vel diuisionez parochie sue sed necesse habet vnuz vel duos vel plures capellanos conducere ⁊ eis ppter victum salarium constituere: salarium huiusmodi poterit in decime solutione deducere: sed ratione victus capellanorum ipsorum aliquid nō deducet. ¶ Quod si in diuersis ciuitatibus ⁊ diocesibus diuersa beneficia obtineant: de vno quoqz beneficio in ciuitate vel diocesi in qua illud fuerit decima persoluetur. ¶ De elemosynis vero seu oblationibus datis ad op⁹ fabrice maxime de his oblationibus que in ciuitatibus ⁊ aliquibus castris ⁊ locis dictarum prouinciarum in certis festiuitatibus in candelis ⁊ alijs consueuerunt dari ⁊ offerri ad opus fabrice deputatis decima non soluetur. ¶ Similiter nec de illis oblationibus q̄ colligunt iterdum per laicos q̄ cōsortiales dicuntur iterdum per clericos: que ad opus consortij reducunt offerūtur vt luminaria in ecclesia cruces ⁊ calices fiant ⁊ reparentur: ⁊ etiam ex illis pauperibus subueniatur: ⁊ sepeliant corpora pauperū defunctorum. ¶ Prelati autem ⁊ clerici cuiuscunqz conditionis aut dignitatis existāt de suis prouentibus ecclesiasticis decimā persoluent. ¶ Ille quoque expense q̄ fiūt pro fossatis ⁊ alias p terris edificādis: vt vberiores fructus pducant: ⁊ ille que fiunt in conseruandis ⁊ reparandis edificijs molendinorum domorum

seu apothecarum ⁊ similium: ⁊ ex quibus fructus ⁊ pensiones recipiũtur ⁊ nisi reparẽtur fructus ex eis percipi nõ ualent de decima hmõi minime deducent. ¶ Nec etiam ille que fiunt pro custodia castroꝝ quãuis fiãt lꝫ maioꝝ solito: insuper de oblationibus minutissimis quas ꝓcipiũt ecclesiastice ꝑsone rõne ecclesiaꝝ suarum ꝓ sepulturis ⁊ dandis penitẽtijs decima ꝑsoluet. ¶ Et q: nõ occurrit nobis quin quotidiane distributiones ꝓuentus ecclesiastici: siue de distributionibus que dant in horis canonicis ꝑtibus: debere solui decima declaramus. ¶ Illi quoqꝫ q deputati fuerint ad collationem decime: cum eis q deberent soluere decimam de aliqua certa sũma soluẽda: ꝓ decima nequeunt cõuenire. ¶ De fructibus arboꝝ ⁊ horto: soluet decima. ¶ De his aũt que cõsumunt vsu vel esu aĩalium: si sint ecclesiaꝝ soluet decima: deductis exꝑsis necessarijs que fiũt ꝓ custodia: si vero sunt ꝑsonaꝝ: decima non soluet. ¶ Ergo in his solum deũ ⁊ iusticiã ꝓ premissis pre oculis hãs: ex predictis declarationibus in decidẽdis hmõi dubitationib⁹ que ꝓ parte leuiter decidi poterũt ĩformationẽ accipias: sup maioribꝰ uero decisionẽ apostoli oraculi expectas ⁊ expectes. ¶ Volumus ãqꝫ ⁊ ꝑtiũ tibi auctoritate mandamus vt in vnãquãqꝫ ꝑsonam ecclesiasticaꝫ deputataꝝ tibi partium cuiuscũqꝫ ordinis ꝓstõnis vel dignitatis existat que decimam ipsam nullo mõ uel nõ integre scienter aut nõ ꝓm verum valorẽ fructuꝫ suoꝝ ꝓceptorũ: siue nõ ĩ terminis cõstitutis exhibuerit: seu in illorũ exhibitiõe maliciã cõmiserit siue fraudem: excõicationis sniam auctoritate nr̃a ꝓmulges: ⁊ etiam in singulos q scienter ĩpedimentuꝫ prestiterint directe vel indirecte publice vel occulte quominus decime predicte soluatur subsidiuꝫ: ⁊ omnes ⁊ singulos q hmõi snias latas icurrerit: ꝓ te ⁊ alios singulos dieb⁹ dominicis ⁊ festiuis cãpanis ⁊ candelis accensis vsqꝫ ad satisfationem cõdignã excõicatos publice nuncies: ⁊ facias abõibus publice euitari. Aggrauaturus als manus tuas contra ipsos ꝓut ꝓteruiaꝫ ⁊ cõtumaciam exigere videris eorũdẽ. ¶ Nõ si satisfacere decreuerit post plenã ⁊ ĩtegrã satisfactionẽ ab hmõi excõicationib⁹ iuxta ecclesie formã absolues eosdẽ: ⁊ dispenses cũ eis sup irregularitate: si taliter ligati nõ abstinuerint a diuinis. ¶ Prouiso hactenus q cõtra decimam hmõi nõ soluẽtes nullatenus sine spãli mandato.ap.se.iuocet brachium seculare. Quodqꝫ ad uasa sacra paramenta calices cruces ⁊ libros aliaqꝫ bona mobila ad cultum deputata diuinũ: vel ad priuilegia ecclesiaruꝫ ⁊ monasterioꝝ aliorũqꝫ locoꝝ ecclesiasticorum ipsius occasione decime manus nullatenus extendatur. ¶ Data anagnie calen.octobris pontificatus nostri anno septimo.

De regularibus ⁊ transe. ad religi.

Martinus.iiij.

Quaꝫ ambitiose cupiditatis religiosis potissime mẽdicantibus precludere cupiẽtes: ad alios ordines ꝑsertim monasticos fucatis tũ coloribus asserentibus ob frugem melioris vite aut artioris obseruantie tã sancti benedicti ꝗ cisterciẽsis camaldulẽsis uallis ymbrose canonicoꝝ regulariũ sancti agustini vl' alioꝝ monachoꝝ ordinũ cõuolare nitentibus: Iniam a se. apo. seu legatis aut nũcijs eiusdeꝫ sedis ad trãsferendũ se de mẽdicãtium ordinibus ad alios ordines: ꝑsertim rõne vt uersiũum ꝓut facti euidẽtia docet: ut liberius õgant dignitatesqꝫ ⁊ beneficia monastica consequi valeãt: ⁊ ex certis alijs causis honestati nõ ꝓsonis obtinentibus: ac volentes ẽt ꝓseruationi ordinũ mendicantiũ ꝓuidere: auctoritate apostolica ex certa scĩa tenore ꝑtium declaramus: ⁊ ẽt decernim⁹ statuentes: q ꝓ decetero nullus religiosus ordinũ mẽdicantium quorũcunqꝫ cuiuscũqꝫ gradus status cõditiõis vl' religionis existat: quãtũcũqꝫ ⁊ qualitercũqꝫ possit ⁊ debeat uirtute cuiuscunqꝫ licẽtie etiam indulti apostolici seu penitẽtiarij nostri curam gerẽtis: vel alia quauis auctoritate hactenus ẽt ꝓ lr̃as apostolicas facultatum quarũuis taꝫ legatoꝝ vel nuncioꝝ sedis apostolice ꝗ alia auctoritate: maxime de trasferendis fratribus aut aliquib⁹ presertium ordinẽ mẽdicantiuꝫ professoribus in genere vl' in specie ab ordinibus huiusmodi medicãtium sub quacunqꝫ verborum forma appareãt admitti aut recipi per aliquos etiã superiores ordinis seu monasterij aut loci monastici: seu alias in monachum vel in fratrẽ alicuius ex ordinibus monasticis supradictis vel alijs exꝑsis ordine cartusiẽsium dũtaxat excepto sub pena excõicationis: quã tam recipiẽtes ꝗ recepti ipso facto incurrãt ⁊ quã extũc ꝓut ex tũc cõtra quẽlibet transgressorẽ q̃modolibet in premissis scientia ⁊ auctoritate proferimus antefactas in his scriptis: ⁊ a nemine nisi dũtaxat a romano põtifice preterꝗ in mortis articulo excõmunicati huiusmodi possint absolutiõis beneficiuꝫ quomodolibet obtinere: ⁊ nihilominus secus vel aliter facta nõ teneant: ⁊ nullius existant efficacie vel momenti: decernẽtes etiam ⁊ volẽtes: q ꝓ si qs hactenus virtute cuiusuis licẽtie seu mãdati hmõi fuisset receptus ad aliquẽ monasticũ ordinẽ ⁊ habitum cõsuetum gestari per monachos talis ordinis suscepisset: siue professionẽ emiserit siue non: sub dicta pena teneat in monasterio ĩ quo receptus fuerit etiã si beneficia ecclesiastica seu rectoriaꝝ ecclesiaꝝ quarũuis obtineat stare in eius totali natione in hmõi ordine monastico ⁊ altissimo deseruire. ¶ Si qs auteꝫ pretertu hmõi licẽtie vel sine habitu vel cum habitu vagãdo incederet: monitiõe preuia teneat ⁊ debeat ĩfra terminũ quindecim dieꝝ de die monitionis hmõi computãdoꝝ ad eius religionem vel ordinẽ vñ cuꝫ lnia vel sine lnia recesserat remanere. ¶ Nõ si efficere neglexerit ⁊ post ipm̃ terminuꝫ tanqꝫ notori⁹ apostata excõicatus in oĩbus ⁊ ꝓ oĩa debeat ꝓ quẽlibet reputari: ⁊ ab omnibus retractari: etiam per iuocationem auxilij brachij secularis quotiẽs fuerit oportunum. ¶ In futuris aũt nullus ex ꝓfessoribus alicuius ex ordinibus mẽdicãtium huiusmodi aliquem monasticum ordinem cartusiensium dũtaxat excepto: possit aut debeat ꝓ quẽcunqꝫ recipi vel admitti virtute alicuius licẽtie vel indulti absqꝫ sedis huiusmodi licentia spãli sub dictis penis: ⁊ nihilominus secus facta nõ teneant ipso iure in hmõi licẽtijs ⁊ indultis necnõ cõstitutionibus apostolicis: ⁊ mẽdicantiuꝫ ordinũ predictorum etiam si de illis spãlis ⁊ expressa ac de verbo ad v̊bum in nostris lr̃is mentio habita foret: ⁊ alijs cõtrarijs nõ obstantibus quibuscunqꝫ ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hac paginam nostre declarationis ꝛ̃creti statuti prohibitionis ⁊ voluntatis infringere: vel ei ausu temerario contraire. ¶ Si qs autem hoc attẽtare ꝑsumpserit: indignationẽ oĩpotẽtis dei ⁊ beatoꝝ petri ⁊ pauli apostolorum eius se nouerit incursurũ. ¶ Datum sebẽnis quarto calen.augusti pontificatus nostri anno primo.

De ĩmunitate ecclesiarum

Benedictus vndecimus.

Quod olim per fe.re.bonifa.papam.viij.predecessorem nostrum cõtra laicos exigẽtes siue recipientes a clericis ⁊ ecclesiasticis ꝑsonis tallias decimam vel aliam quotaꝫ seu quantitatẽ aliquam de prouentib⁹ bonorum suoꝝ aut ecclesiarũ: necnon aduersus soluentes aut promittẽtes vel cõsentiẽtes se soluturos penis adiectis statutum est quãtum ad penas ipsas ex causa de consilio fratrum nostrorum restrigimus ad exigentes tantũmodo: ⁊ ad exigentes dantes auxilium consilium vl' fauorem: non aũt quo ad easdem penas in soluentibus aut recipientibus a sponte dantibus deinceps vẽdicet sibi locum. ¶ Ceterum attendãt sollicite ecclesiaruꝫ prelati ⁊ alij clerici lateranẽ.concilij: quod in huiusmodi subuentionibus solum casum necessitatis aut cõis vtilitatis vbi laicoruꝫ ad id non suppetant facultates deliberatione prouida noscitur excepisse: ⁊ deinde generale statuisse concilium propter quorũdaꝫ imprudentiam etiaꝫ in hoc casu ro.pon.cuius interest cõibus ꝓuidere vtilitatibus primitus consulendum. ¶ Attente igitur caueant: ne predictorum conciliorum transgressores existant: aliquid in casu predicto: ⁊ multomagis si casus ipse nõ subsit: quo quo modo vel titulo inconsulto ro.pon.occasione subuentionũ dictarum concedendo laicis vel etiam promittendo. Alioquin tanquã canonum tam solẽnium conciliorũ temerarij transgressores: quos proculdubio deo propitio idem infliget põtifex prauissimas penas poterunt merito formidare. ¶ Nulli ergo omnino hominum ⁊c.

De simonia.

Paulus venetus papa secundus.

Cum detestabile scelus simoniace prauitatis tam diuinor. q̃z sacror canonũ auctoritas abhorreat atq; dãnet. ¶ Nos considerantes q; plures penarum grauitas q̃z dei timor arcere solet a voluntate peccandi: ac sũmis desiderijs affectantes: vt horum pestiferum vitiũ non ex vsu solum sed etiam ex mẽtibus hoium saltem propter penarum metum penitus euellatur. predecessor nostrorum romanorum pontificum vestigijs iherentes: ac etiam omnes ⁊ singulas excõicationis: suspẽsionis: priuationis ⁊ interdicti sniias: cẽsuras ⁊ penas diudum a romanis pontificibus predictis ⁊ pro talibus reputatis cõtra simoniacos quomodolibet latas: ⁊ illos qui cuiuscunq; status: gradus: ordinis: conditionis: vel preeminentie fuerint: etiam si cardinalatus: patriarchali: episcopali regali: reginali vel alia quauis ecclesiastica seu mũdana dignitatibus prefulgeãt: ⁊ eor quemlibet tam manifestum q̃z occultum ipso fcõ icurrere volumus: cõfirmantes ⁊ inouantes apostolica auctoritate declaramus q; oẽs illi qui simoniace ordinati fuerint a suorum sint ordinũ executione suspẽsi. ¶ Per electiones vero postulationes: cõfirmationes: prouisiões: seu quasuis alias dispositiones quas simoniaca cõtigerit labe fieri. ⁊ que virib⁹ oino careant in ecclesijs: monasterijs: dignitatibus personatibus: officiis ecclesiasticis: ⁊ qbusuis beneficijs aut aliquo eorũ cuiquam ius nullatenus acquiratur: nec inde faciat aliquis fructus suos: sed ad illorum oium que percipit restõnem sub anime sue periculo sit astrictus. ¶ Statuentes preterea q; vniuersi ⁊ singuli ẽt premissis dignitatibus prediti. qui quomõlibet dando vel recipiẽdo simoniam cõmiserint: aut q; illa fiat mediatores steterint seu procurauerint: sniam excõicationis icurrant: a qua nisi a romano pontifice, p tẽpore existẽte. nõ possint absolui preterq̃z in mortis articulo cõstituti. ¶ Et vt huiusmodi labis cõtagio frequẽtius reprimat: omnib⁹ ⁊ singulis ecclesiasticis secularibusq; personis cuiuscunq; dignitatis: status: gradus: ordinis: vel cõditionis fuerint: in virtute sancte obedientie districtius iniungimus: vt eos omnes quos simoniam huiusmodi cõmisisse vl, p curasse aut in ea mediatores esse sciuerint pontifici predicto: vel cui idem pontifex duxerit committẽdum per se vel alios reuelare quãtotius non omittant. ¶ Pro reuelatione huiusmodi ẽt si complices fuerint nõ solum veniam a nobis sed ẽt gr̃am ꝓsecuturi: si eorum iudicio participes tanti criminis valeant coerceri. ¶ Quod si nõ fecerint: absolui nõ valeant donec predicta reuelent: ⁊ complices huiusmodi detecti artius punient. ¶ Nulli ergo omnino hoium liceat hãc paginam nostre confirmationis innouationis declarationis ⁊ voluntatis ifringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis aũt hoc attẽtare presumpserit: idignationem omnipotentis dei ⁊ beator petri ⁊ pauli apostolorũ eius se nouerit icursurum. ¶ Datum rome apud sanctum petrum anno icarnationis dñice. M.cccdxiiij. nono calen. decẽbris: pontificatus nostri anno primo publicata die. xxiij. nouembris anno predicto

De hereticis.

Benedictus. xi. inq̃sitoribus heretice prauitatis.

Ex eo q; quedam nouella cõstitutio super negocio heretice prauitatis a bõe memorie boni. papa. viij. prede. no. edita continet q; in ipso negocio per diocesanos epos ⁊ inq̃sitores super eodem facto inquiri valeant cõiter vel diuisim: ⁊ si diuisim processerint teneant sibi inicem cõicare processus. ¶ Nos aũt de fratrum nostror consilio intelligendo diocesanos ⁊ inquisitores tũc demum diuisim, pcedere cum hi ⁊ illi separatim non quando episcopi tm̃ vel inquisitores tantũ, pcedunt: consultationi uestre breuiter respondemus q; quãdo vtriq; procedunt seiunctim sibi debent in fine tantum dum nil restat agendum nisi q; solum sniia promulget cõicare, p cessus. Licet enim quibusdam potuisset videri per legem ciuilem: q; sicut qñ aliquis ex actitatis coram alio debet ferre sniam vtputa quando administrator delegat causam sibi sententia reseruata saltem in principio. i. contestatione rursus in medio ⁊ semel in fine que sunt examinata audire debet: ita ⁊ in casu presenti vbi ex actis coram alio habitis alter profert sententiam: sic ter huiusmodi acta recenseant quod fieri non potest si eorum denegetur editio tamen id equitas canonum non admisit. Unus sane casum excipimus: si alter cõmode non possit procedere nisi alterius actis uisis. Ex hac eniz causa semel. t m̃ ut furãdi locus non fiat in toto negocio copia tribuatur. Ueruz q; non nulli diocesani partem partis prouentuz de hereticorum bonis iquisitionis officio deputate, ppter expensas q̃s dũ inquirunt in sepedicto negocio faciunt a nobis exigere moliuntur: hoc tanquã iuri absonum cũ ordinarij sint. ideoq; officium tale quod eis icumbit propriis eos oportet explere stipendiis: fieri penitus prohibemus: rõnez autem iudẽ diocesani prouentuz obuentionum ex inquisitionis officio a nobis non ob. aliqua constitutione consuetudine vel mandato contrarijs non exposcant: sed eaz camere nostre vel alij cui nos vel successores nostri romani põtifices mãdaremus reddendam: redditisq; generaliter obseruari iubemus.

De iudeis ⁊ saracenis.

Clemens quintus.

Alta mentis amaritudine cõcitamur: grauisq; doloris aculeus perfodit mẽtem nostram itelligentes quod renati fonte baptismatis in deuiũ oberrantes: qui deberent opproprium illatum dño in terraz hereditatis sue totis uiribus uindicari: potius iniuriatoribus suis fauent saracenorum videlicet horribili ⁊ perfide nationi: ⁊ degenerãtes miserabiliter a statu fidelium fame proprie imemores: ⁊ salutis obliti: inimicis crucis christi cõtra ipsius negocium ferrum equos arma ⁊ alia vetita: necnõ victualia ⁊ mercimonia i alexãdriã ⁊ ad alia loca saracenorũ terre egypti deferre presumũt ex quo manifeste apparet: q; xpianos qui ad defensionem hereditatis dñi ibidem pro suo remanserunt: talibus adiuti subsidijs irreuerẽter impugnãt: propter quod fidei negociũ ibidem quodammodo noscitur deperire. ¶ Nos igit q ad liberandam terram ipsam operam dare intendimus cum dei adiutorio efficacem: tam graues transgressus vlterius sustinere nolẽtes: fe. re. nicolai pape. iiij. prede. no. vestigijs inherentes: presentium tenore statuimus: vt nullus arma equos ferrum lignamina victualia ⁊ alia quecũq; mercimonia in alexandriam vel alia loca saracenor terre egypti deferre mittere vel portare: seu de portubus eorum vt eisdem deferantur extrahere vel extrahi permittere: aut eis alias auxilium vel fauorem prestare quoquomodo presumat. ¶ Nos vero illos qui contra huiusmodi cõstitutionem nostram ausu temerario venire presumpserint: eo ipso excõmunicationis sniẽ decernimus subiacere: a qua absolui nequeant: nisi tm̃ de bonis proprijs in dicte terre subsidium cõuertẽdum eroluerint: quantum ad partes predictas detulerint vel miserint: aut deferre vel de ipsorũ portubus extrahi permiserint deferendum: nec tunc etiam ab eadem preterquã in mortis articulo absoluantur sententia absq; mandato se. apo. speciali. ¶ Et nihilominus si personas eorum capi contingat: in seruitutem ⁊ capturam illorum esse volumus: in quorum ceciderint captionem: auctoritate isuper apostolica statuentes: vt illi qui ꝓtra huiusmodi statutũ nostrum quomodolibet venire presumpserint: preter penas predictas quas ipso facto incurrant perpetuo sint infames ⁊ intestabiles habeantur: ita q; nec testari nec legata eis seu relicta percipere valeant: ⁊ insuper ad successiones tam ex testamento quaz ab intestato sint prorsus ⁊ reddantur ihabiles: nec ad publica quelibet admittãtur officia: sintq; illis omnes actus legitimi penitus iterdicti: ⁊ tanq̃z excõicati hostesq; catholice fidei: postquã de ipsorum huiusmodi temeritate cõstiterit: diebus dominicis ⁊ festiuis publice nunciẽtur: in fiscum bona eorũ oia deuoluantur.

De priuilegijs ⁊ excessibus priuile.

Benedictus vndecimus.

Inter cũctas solicitudines nostras quibus nos pastorale premit officium ⁊ debituz apostolice seruitutis astringit: illa õbet esse ꝑcipua: ut gregi dominico nobis supna dispositiõe cõmisso animarum cura non desit: ne illum lupus rapax antiquus serpẽs humani generis inimicus inuadat: ciusq; sanguis

de nostris quod absit clamãte propheta manibus requratur: Debemus insuper quantum ex alto permittitur pacem inserere: remouere scandala: turgiorꝫ amputare materiam ⁊ intelligere super egenum ⁊ pauperem: qꝛ non in fine obliuio erit pauperis: ⁊ patientia pauperum non peribit in finem. ¶ Sane dudum bone memorie bonifa. pape. viij. pre. no. quãdam spãlem inter prelatos rectores seu sacerdotes ⁊ clericos parochialium ecclesiarum ex parte vna: ⁊ predicatorꝫ ac minorũ ordinum fratres ex altera super faciendarũ p̃dicationum audiendarum cõfessionũ per eosdem fratres: ac de eis relictis: ⁊ de funeralibus canonice portionis articulis cõstitutionem edidit: certum his modum imponens ꝓut in eadem constitutione plenius continetur. Sed pro ea quam itẽ debat quiete turbatio nata est: pro concorda sunt suborta dissidia: ⁊ pullulate ingetudines pro trãquilitate noscunt: sicqꝫ dum ansam soluisse se credidit: nodũ ligasse videt: ⁊ septez uno hydre amputato capite suscitasse. Nec mirum quia plerũqꝫ pariunt nouitates discordiam: presertim, duꝫ ab eo qõ diu equum visum est ꝑ nouaꝫ constitutionem receditur: nec quare recedatur vtilitas euidens vel alia cã subest. ¶ Ideo qꝫ cupientes: vt ipsi gregi cura nostra plenior impendatur quo amplior in agro dñi operariorum numer⁹ opet super egenum itendentes ⁊ pauperem: ac nouitatem remouentes ꝑ eandez cõstõnem inductam: statuimus de fratrum nostrorum cõsilio: vt ipsorꝫ ordinꝫ fratres qui ad hoc deputati fuerint in ecclesijs ac locis ipsorũ que in presentiarũ hũt ⁊ in posterꝫ obtinebũt ac in plateis cõmunibus seu publicis libẽ absqꝫ diocesanorũ ⁊ aliorꝫ prelatorũ petita licentia valeant clero ⁊ populo predicare: eisdem ꝓponere verbum dei. Caueant tñ oĩno: ne hora in qua diocesani predicti predicarent vel coram se facerent predicari predicent ijdem fratres: putamus etenim dignum vt maiori minor: ⁊ superiori iferior deferat in hac parte: nisi forsan aliud circa hoc facerent ꝗ voluntate diocesanorũ ipsorũ aut in studijs generalib⁹ diebus illis dumtaxat qbus sermones ad clerum fieri solent ⁊ solenniter predicari: seu mortuorum funeribus uel eorũdem fratrum festis spãlibus seu peculiaribus: qꝛ in his casib⁹ cũ diosanis in predicatione concurrere poterũt p̃dicarent. ¶ Ubi vero ijdem diosani vocarent generaliter ad se derũ aliqua ratione vel vrgente cã illũ ducerent congregandum ea hora in studijs memoratis diebus sepedicti fratres ab hmõi p̃dicatione cessabunt. ¶ In ecclesijs autẽ parochialibus fratres ipsi iuitis eorum rectoribus seu sacerdotibus: nisi iussi a superioribus eorumdem non audeant predicar. ¶ Sed qꝛ multotiens propositum uerbum dei audientem a peccato nõ retrahit: iccirco post predicationem necessarium est penitẽtie sacramẽtum: circa qõ nisi articulus necessitatis occurrat oris sacerdoti facienda ẽ cõfessio prout scriptũ ẽ. ¶ Corde ad iusticiam creditur. ore aũt fit confessio ad salutem exigitur: alias frustra esset in sacramento eodem sacerdotis: q̃ inter lepram ⁊ lepram debet discernere ministerium institutum. Electi igitur ab eisdem fratribus ad audiendas confessiones ⁊ penitentias iniungendas libere auctoritate apostolica absqꝫ licentia diocesanorũ ⁊ aliorũ ꝑlatorum inferioruꝫ exemptoruꝫ ⁊ nõ exẽptorũ quibus subsunt: q̃ ad cõfitendum accedunt: audiant eis peccata sua confiteri uolentes. Non religiosos qui secũdum statuta suorũ ordinum ꝓprijs prelatis confiteri debeant. aut ab eis ne cõfiteant alijs prohibẽtur absoluant: ipsisqꝫ penitentias salutares iniungant infra sibi designatos terminos ad huiusmodi exercenduꝫ officiũ constitutos. Excommunicationis uero uel alias snias per p̃latos latas contra hoc vel in eius fraudem denunciamus irritas ⁊ inanes: nec confessi ipsis fratribus peccata illa de qb⁹ cõfessi sunt eis ⁊ absoluti: penitentes de illis sacerdotibus ꝓprijs teneantur: sicut ẽt non tenẽtur iterum confiteri: nõ ob. constitutiones generalis cõcilij que sano intellectu ne sequatur absurdum: q̃ per penitentiam dimissa peccata quis confiteri debeat: ⁊ q̃ liberatus debitor adhuc ad soluendum remaneat obligatus intelligenda est vt ex ea patet de illis q̃ peccata sua confiteri alijs neglexerunt. Sed sacerdotes ipsis taliter confessis ⁊ absolutis astricti sint ministrare eucharistie ⁊ extreme vnctionis etiam sacramentum. ¶ Super confessione aũt facta fratribus memoratis cum de confitentis solius preiudicio si falsum dicat agatur: in iudicio aĩe sue pnie foro stabitur simplici verbo illi⁹ qui facta petit predicta ⁊ dicit fratribus se confessum. ¶ Duos tamen casus excipim⁹. s. si sacerdos asserat eum excõmunicatum: aut notorie peccatorẽ: sed videat ne id dicat mẽdaciter: aut in dolum vel in fraudez: qꝛ si hoc egerit: a delicto tali nisi plene satisfecerit preterq̃ in morte absolui nequeat: nec de illo ad penitentiaꝫ aliter admittatur. ¶ Ut autez diocesanis honor debitus reseruetur precipimus: vt prouinciales priores predicatorum ⁊ ministri minorum ordinum prefatorum per se vel alios verbo vel scripto eis significent se fratres ad huius confessionum audiendarum ⁊ penitentiarum iniungendarum officiũ elegisse: et non noiando: aut coram ipsis sistendo eos nec illorum numerum exprimendo: petant humiliter a diocesanis eisdem q̃ ijdem electi fratres de ipsorum beneplacito ⁊ licentia dictum possit in eorum ciuitatibus ⁊ diocesibus infra eius determinatos fines officiũ exercere. ¶ Quod si denegent vel ifra triduum non concedant extũc ijdem fratres nihilominus auctoritate eadẽ huiusmodi officium exequantur. Datam vero licentiam per diocesanorum mortez nolumus terminari. Per hoc autez non intendim⁹: q̃ sepedicti fratres q̃ ad hoc eligentur officium exercendum: plus habeant in audiendis confessionibus ⁊ penitentijs iniungendis: q̃ꝫ parochiales sacerdotes noscuntur habere. Sicqꝫ de casib⁹ episcopis ⁊ superioribus quos inferius annotam⁹ ac sedi apostolice reseruatis se nullatenus intromittant. ¶ Obseruent ergo solicite dicti fratres: ne ad confessiones recipiant criminosos criminibus pro quibus solennis est penitentia indicenda. Modo eodem excommunicatos respuant: ⁊ clericos qui propter delictuꝫ irregularitatẽ aliquã incurrerent. ¶ Inconueniens enim estimamus: vt a peccato absoluat qui penitentiam ei debitam imponere: aut irregularitatis penam peccati sequelam: vel excommunicationem que infligitur maxime a iure qñqꝫ pro crimine: queue quem ab ecclesia ⁊ per consequens a participatione ecclesiasticorum sacramentoruꝫ excludit remouere non potest. ¶ Incendiarios eosqꝫ qui tam enormib⁹ sunt irretiti peccatis: q̃ ea rõnabilis consuetudo prescripta canonice in ep̃atibus aliquibus reseruauit episcopis similiter nõ admittant: quam consuetudinem ex causa que iuste ad id animum nostꝫ mouit solummodo circa voluntarie homicidas falsarios ecclesiarum immunitatis ⁊ libertatis ecclesiastice violatores ⁊ sortilegos approbamus. Quod si forsan antequam ab eo qui ptãtem habet absolui possint: mors talium confiteri volentum verisimiliter timeatur: etiam in predictis casibus sepefati fratres eos cõfiteri volentes audiant: ipsisqꝫ beneficium absolutionis ꝓpendant: sed subeant iuramentum q̃ liberati se suis episcopis ⁊ excõicatoribus presentabunt: excommunicatum super his pro quibus ab eis excommunicati erant ⁊ episcoporum pro peccato huiusmõi parituri mãdatis. ¶ Verum qꝛ post baptismum inter cetera magis ad salutẽ necessaria est propositio verbi dei: quo audientes illud quod est victoria nostra instruuntur in fide docentur fugienda fugere ⁊ sectãda sectari: a quo per peccatum lapsi resurgunt: penitẽtie sacramentum perficiunt. Grandis nobis sollicitudo incumbit vt tales ad hec promoueantur fratres qui oleo dulcedinis verbis eiusdez nostros foueant subditos a peccatis prohibeant increpationis vitio peccatorum suorum mordeant vulnera: eosqꝫ ad illa penitentie acrimonia purgandum ⁊ tergendum prouocent ⁊ inducant. Ad id vero exequendum sententia diuine legis exposcitur: desideratur ordo ⁊ vite integritas etiam postulatur. Scriptum est enim: tu scientiaꝫ repulisti. ⁊ ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi: quia labia sacerdotis custodiunt scientiam: ⁊ legem exquirunt ex ore eius: als ꝓut ad eam pertinet inter peccatuꝫ ⁊ peccatũ ñ posset discernere: nec peccator existẽs dei deberet narrare iusticias: ⁊ testamentum illi⁹ assumere per os suum. Naꝫ cuius vita despicitur cõsequens est vt eius predicatio contemnatur. ¶ Quare decernimus: vt priores ⁊ ministri generales ⁊ prouinciales predicatoruꝫ ⁊ minorum ordinum prefatorum: vel eorum vicarij: de discretorum consilio ad tam salubre officium fratres diuina scientia doctos: discretione vigẽtes: vita probatos ⁊ expertos mor⁹: alioquin districtam reddant in fuiuro examine rationem: eligant ⁊ assumant. sic enim quod predicabunt facient: que arguent operari cessabunt: ⁊ in eis edificabitur populus verbo ꝑ ariter ⁊ exemplo.

¶ Ceterum licet sicut predicitur de necessitate nõ sit iterum eadẽ cõfiteri peccata: tamen quia propter erubescẽtiã que magna ẽ pe-nitẽtie pars vt eorũdẽ peccatorũ iteretur cõfessio reputam⁹ salubre: districte iniungimus vt fratres ipsi confitentes attente moneant: ⁊ in suis predicationibus exhortẽtur: q⁹ suis sacerdotibus saltem semel confiteantur in anno: asserendo id ad animarum profectum proculdubio pertinere. ¶ Porro vt circa sepulturam apud loca eorũdem fratrum eligentium sepeliri: ⁊ portionem canonicam de relictis eisdem fratribus minime detrahendam nequeat imposterum dubitari: iubemus: vt corpora defunctorum q apud eorũdem fratrum loca elegerint dum viuerent sepulturã processionaliter cum cruce thuribulo ⁊ aqua benedicta cantando seu legendo offiũ mortuorum vel psalmos: ⁊ alienas ingredientes parochias: possint assumere ⁊ ad suas deferre ecclesias tumulanda. ¶ De quibuscunq; vero relictis prefatis fratribus in communi vel singulis vltimis decedentium voluntatibus: siue apud eos sepeliendi sint siue alibi: nulla per parochiales sacerdotes morientium: a qua fratres ipsos liberos esse volumus: canonica portio: vel multominus p episcopos episcopalis quarta oino cuz eis tanq̃ exempti non subsint: nec etiaz debita iure parochie si forsan cathedralis defunctorum esset parochialis ecclesia detrahat. De funeralibus autem medietatem si commode diuisionem recipiãt: alias eiusdem medietatis estimationem soluant parochiali ecclesie ⁊ sacerdotibus antedictis. Funeralia vero intelliguntur hoc casu que cum funere deferuntur. De candelis vero quas fratres portant portio non petatur. Moneant autem ijdem fratres et pro posse inducant confitentes sibi: vt de pprijs bonis suis parochialibus ecclesijs eorũq; sacerdotibus competenter relinquant ⁊ que eis debent parochialia iura reddant. Ad hoc non murmuret quesumus secularis clerus non gerant moleste prelati q⁹ circa premissa sic duximus prouidendum. Attendant quãta ex his que in primis duobus articulis statuta sunt salus animarum proueniat. Aduertant quanta tollantur iurgia: ⁊ patenter considerent q⁹ eorum onera cum alijs nostro beneficio salubriter ⁊ quasi necessario partiuntur. ¶ Circa tertium vero articulum diligenter intelligãt quod fratres ipsi hoc per priuilegia romanorum pontificum eis benigne concessa ante constitutitionem eandem hactenus habuerunt. Quodq; sunt pauperes nil habentes singuli nec in cõmuni rustica predia: imo nec vrbana vel mobilia eorum alteri vel etiaz vniuersi: mẽdicant victum: querunt vestitum: ⁊ eatenus sustinere psit: quatenus vel viuorum pietas: aut morientiuz charitas eis necessaria subministrat. quis ergo non misereatur eorum: qui omnia voluntatem habendi etiam reliquerunt? quis non compatiatur eisdem operantibus tam vtiliter in agro predicto? Certe nullus nisi qui triturantis bouis os impie alligare velit: aut eos subtractis alimentis necare. Inopes patrimonij onera ipsa non habendi necessitate nõ sustinent: ⁊ curialibus res ecclesijs vel pijs locis donatas: a quarte prestatione seu lucratiuorum inscriptionib⁹ lex facit imunes: relicta pauperibus non patiuntur falcidiam ⁊ legata ad fabricam: vel pro ornamentis ecclesijs aut ad diuinuz cultum perpetuum: solutioni non subiacent canõice portionis. Pauperes autem vt dictum est sunt fratres: si quod eis relinquitur: aut in sua alimenta erogant: aut in fabrica siue in cultum diuinum ⁊ ecclesie ornamenta conuertunt: propter quod nos qui debemus intelligere super egenum ⁊ pauperem ⁊ nõ obliuisci eorum cum humanitatis sit ẽt secularis principis pspicere egenis: ⁊ dare operaz vt pauperibus alimenta non desint: non tam pie q̃ quodammodo iuste in eodem articulo egimus: egenos eosdem vt p̃mittitur reddendo fratres ab onere canonice portiõis exemptos. ¶ Hãc autem dictam constitutionem que incipit super cathedram: quaz penitus reuocamus: alijsq; quibuscũq; ꝓstitutionib⁹ spãlibus ⁊ generalibus statutis priuilegijs idulgẽtijs: sub quacũq; forma verborum cõcessis: etiam si de ipsis de verbo ad verbuz vel aliquorum nominibus in nostris litteris oporteret fieri mentionem conuentionibus pactis iuramentis sententijs cõsuetudinibus contrarijs nequaquam obstãtibus: inuiolabiliter obseruari sancimus.

¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorũ statuti denunciationis exemptionis preceptorum approbationis iussionis voluntatis reuocationis ⁊ sanctionis infringere. Si qs autem ⁊c.

Clemens quintus.

Meruit carissimi filij nostri philippi regis francoz illustris syncere affectionis ad nos ⁊ ecclesiam romanam integritas: ⁊ progenitorum suorum p̃clara merita meruerunt. Meruit insuper regnicolaruz puritas ac deuotionis synceritas vt tam regem q̃ regnum fauore beniuolo prosequamur. Hinc est q⁹ nos regi ⁊ regno per diffinitionem ⁊ declarationem bone memorie bonifacij pape. vij. p̃de. no. que incipit vnam sanctã: nullum volumus vel intendimus p̃iudicium generari nec q⁹ p illaz rex regnũ ⁊ regnicole prelibati amplius ecclesie sint subiecti romane q̃ antea existebant: sed oia itelligãtur i eodem esse statu quo erant ante diffinitionem p̃fatam: tam quãtuz ad ecclesiam q̃ ẽt ad regem regnum ⁊ regnicolas superius nominatos.

Egenius quartus.

Diuina in eminẽtis sedis apostolice speculo disponẽte clementina ꝓstituti: ad ea libenter intendimus p que officiales p̃dicte sedis obseqis ei⁹ ad quã veluti fidelium oium matrẽ p aiarum salute querenda ⁊ iusticia prosequẽda ꝺ diuersis mũdi partibus confluit multitudo: tuti⁹ ⁊ quieti⁹ se promptiores valeant exhibere. Hinc est q⁹ nos ex certis rationabilibus causis moti etiam nõnulloruz predecessorũ nostrorũ vestigijs iherẽtes: districtius ibibemus locorum ordinarijs: necnon cõmissarijs ⁊ delegatis eorũ: ceterisq; vniuersis et singulis quacũq; ptãte et auctoritate prefulgeant: cuiuscunq; dignitatis grad⁹ vel p̃eminẽtie fuerint ne cõtra officiales p̃fatos quocunq; noie nũcupentur in nostris et dicte sedis obseqjs nunc et pro tempore existentes necnõ quoscunq; alios pro suis et eorum causis vel negocijs prosequẽdis ad sedem p̃dcãm veniẽtes: ac i ea durãtes negociorum et causaruz buiusmodi prosecutionem moraz trabẽtes et recedẽtes ab eadem pcedere: aut in eos excõicatõis suspensiõis vel iterdicti aut priuatiõis officiorum aut beneficiorũ seu quãuis aliã sniam promulgare presumãt. ¶ Nos enim oẽs ⁊ singulos processus ⁊ snias cõtra tenorem ⁊ mẽtem nostre inhibitiõis huiusmodi latas ⁊ habitas ⁊ in posterum habendas: ac ẽt promulgandas: ⁊ quecũq; inde secuta: declaram⁹ nulla irrita ⁊ inania: nulliusq; extitisse vel existere roboris vel momenti: necnõ qcquid in contrarium a quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus: vel in posterum contigerit attẽtari: etiam decernimus irritum ⁊ inane: ⁊ nihilominus in oẽs ⁊ singulos ordinarios ⁊ officiales cõmissarios ⁊ delegatos eorum: qui se de dignitatibus ac beneficiis ecclesiasticis quibuscũq; officiis aut negocia huiusmodi apud dcãm sedem pseqentium predictorum: eos illis forsan priuando: atq; priuatos ꝺcernendo seu declarando. uel cuiuscunq; priuationis preter tu illa psonis alijs conferendo seu de illis in eos quomodolibet se intromittendo: tam in dantes q̃ in recipientes excommunicationis suspensionis ⁊ interdicti latas promulgam⁹ quas volumus eos ipso facto icurrere. A qua quidem excõmunicationis snia absolui nequeant preter q̃ a nobis vel p nos deputãdos preter q̃ i mortis articulo constituti. Pdre missa autem a die affixionis presentium ad valuas basilice principis apostolorum de vrbe ex certa scientia quoscunq; ligare volumus ⁊ artari: nõ obstãtib⁹ apostolicis ⁊ quibuscunq; generalib⁹ aut pnincialibus aut synodalibus cõcilijs editis cõstituriõibus ⁊ ordiatiõibus apostolicis priuilegijs: etiam si de illis eorũq; totis tenoribus effect⁹ hmõi habẽda esset in psitib⁹ mẽtio specialis: ⁊ que presentibus volumus habere pro sufficienter expressis ceterisq; contrarijs quibuscunq;. ¶ Nulli ergo oino hominum liceat hanc paginam nostre ibibitionis declarationis cõstituriõis ⁊ volũtatis ifringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit: indignationem omnipotentis dei ⁊ beatorum petri ⁊ pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. ¶ Datum rome apud sanctum petrum. Anno incarnatiõis dñice. M.cccc.xxxij. viij. idus martii pontificat⁹ nostri. ãno secundo.

De penitẽtiis ⁊ remissionibus.

Bonifacius octauus.

Antiquorum habet fida relatio q̃ accedentibus ad honorabilem basilicā principis apostolorū ō vrbe concesse sunt magne remissiones et indulgentie peccatorꝫ. Nos igitur qui iuxta officij nostri debitum, salutem appetimus ⁊ procuramus: libentius singulorum hmōi remissiones ⁊ indulgentias oēs ⁊ singulas ratas ⁊ gratas habentes: ipsas auctoritate apostolica confirmamus ⁊ approbamus ⁊ ēt inouam⁹ ⁊ pñtis scripti patrocinio cōmunimus: ut tā beatissimi petrus ⁊ paulus apostoli eo amplius honorētur: quo ipsorum basilice de vrbe deuotius fuerint a fidelibus frequentate: et fideles ipsi spiritualium largitione munerum ex hmōi frequentatione magis senserint se refertos. ¶ Nos de oīpotentis dei miseri cordia ⁊ eorumdeꝫ apostolorꝫ eius meritis et auctoritate cōfisi: ō fratrum nostrorꝫ consilio ⁊ apostolice plenitudine ptātis oībus in presenti anno millesimo trecētesimo a festo natiuitatis dñi nostri Jesu xpi preterito prime incohato: ⁊ in quolibet anno cētesimo secuturo: ad basilicas ipsas accedētibus reuerēter. uere penitētibus et cōfessis vel qui vere penitebunt et confitebūt in hmōi presenti et quolibet cētesimo secuturo annis: non solum plenam ⁊ largiorem imo plenissimam oīum suorꝫ cōcedemus ⁊ cōcedimus veniam peccatorum: statuentes: vt qui voluerint huiusmodi indulgētie a nobis cōcesse fieri participes: si fuerint romani adminus xxx. diebus cōtinuis seu interpollatis: ⁊ saltem semel in die. Si vero peregrini fuerint aut forenses simili modo diebus xv. ad basilicas easdem accedant: vnusquisq̃ tñ plus merebitur ⁊ indulgentiam efficatius assequet. qui basilicas ipsas amplius ⁊ deuotius frequentabit. ¶ Nulli ergo omnino hominum. Datum ⁊c.

Paulus venetus papa secundus.

Et si dominice gregis saluti semp intēti singulis cum humilitate poscentibus ea benigne cōcedere studeamus, per que peccatorꝫ mole deposita salus ipsa succedat: ⁊ ab hostis humani generis seruitute ereptas aīas lucrifaciam⁹ altissimo qui nobis eas sua bonitate cōmisit: id tñ propensiori studio precauendus esse censemus: ne cuiusuis indulgētie remissionis vel facultatis obtentu christi fideles prodiuiores ad illicita in posterum cōmittenda reddantur: aut facilitas eis peccandi tribuat incentiuum. Hac itaq̃ consideratione habita: olim emanauit a nobis constitutio tenoris subsequentis videlicet.

¶ Sanctissimus in xpo pater ⁊ dñs noster dñs paulus diuina prouidentia papa secundus. Qui prudē super plenariis remissionibus que semel in vita ⁊ semel in mortis articulo cōceduntur: formam ⁊ normaꝫ istituit ne passim sine exceptione quorumcūq̃ criminuꝫ prodiuiores redderentur homines ad peccandum: p regulam in cancelaria apostolica publicatam statuit ⁊ ordinauit: q̃ in quibuscunq̃ concessionibus ⁊ facultatibus absoluēdi: casus infrascripti tanq̃ speciales sedi apostolice reseruati semper intelligerentur excepti: videlicet offense ecclesiastice libertatis. violationis interdicti ab eadem sede impositi: criminuꝫ heresis: cōspirationis in personam aut statum romani pontificis: seu cuiusuis offense inobedientie seu rebellionis eiusdem pōtificis vel sedis apostolice: presbytericidij: offense personalis ī episcopū seu alium prelatum inuasionis: depredationis: occupationis: aut deuastationis terrarum romane ecclesie mediate vel immediate subiectarum: ac etiam inuasionis romipetarum seu quorūcūq̃ aliorū ad romanam curiam venientium: prohibitionis deuolutionis causarum ad dictaꝫ curiā delatiōis armorꝫ ⁊ aliorum prohibitorꝫ ad partes infidelium: impositionis nouorum onerū realiū vel personaliuꝫ ecclesijs vel ecclesiasticis psonis simōie sup ordinibus vel beneficiis assequendis in eadem curia vel extra cōtracte. Et generaliter in casibus cōtentis in bulla: q̃ cōsueuit ī die cene dñi p predecessores suos romānos pōtifices publicari: considerās q̃ plerūq̃ cōtingit suam sanctitatē hmōi facultates ⁊ cōfessionalia tam presentibus q̃ absentibus etiā oraculo viue vocis cōcedere ne pretextu concessionis huiusmodi vel penitētes vel confessores in supra scriptis casibus fallātur ⁊ fallāt: statuit ⁊ decreuit sue intentionis fuisse et esse per quascunq̃ concessiones ⁊ facultates per suam sanctitatem tam scripto q̃ verbo factas: ⁊ in postremū faciendas: nemini licere irretitos dictis casibus soluere sine speciali sue sanctitatis licentia quinimo concessiones ⁊ indulcta predicta quo ad casus exceptos huiusmodi nulli penitus suffragari. Ut autem ipsa constitutio que dudum scilꝫ quinto calen. Aprilis anni ab incarnatione dñi nostri Jesu christi millesimi quadrigentesimi sexagesimi sexti: pontificat⁹ nostri āno scōo: publicata fuit eisdem xpi fidelib⁹ plēius inotescat: nullusq̃ illius ignorantiam pertendere valeat in futurum: presentibus inseri fecimus vt ad maiorem oīum peruenīat notionem. ¶ Nulli ergo omnino hoīum libeat hanc paginam nostrorum statuti ordinationis ⁊ decreti infrigere: vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit: indignationē omnipotentis dei ⁊ beatorum peri ⁊ pauli apostolorꝫ ei⁹ se nouerit incursuꝫ. ¶ Datum rome apud sanctum petrum anno icarnationis dominice. M.cccc.lxviij. v. nonas martij pontificatus nostri anno. v.

¶ Bulla confirmatiōis anni iubilei publicata apud sanctum petrum in die natiuitatis dñi in psitia domini nostri sanctissimi.

Sixtus quartus.

Quemadmodum operosi vigilisq̃ pastoris solertia oues sue custodie deputatas curat a ferarum preseruare in cursibus: ⁊ ad statum prosperum fetu multiplicato producere. Ita quoq̃ ⁊ nos quibus dispositione superna vniuersi gregis dominici sollicitudo commissa est: ⁊ supremis desideramus affectibus ⁊ studijs nitimur indefessis cunctos xpi fideles: quos a iusticie semita hostis humāi generis diabolica fraude auertit: deposita peccatorum sarcina suo recōciliare auctori: vt eterne felicitatis premia nostri redemptoris inestimabili charitate media potiantur: fiatq̃ nostre operationis ministerio vtilitate publica suadente: etiam per gratiam susceptionem quod eorum saluti cōueniat atq̃ nostras ⁊ predecessorum nostrorum ordinationes salubres debitis effectibus emancipentur. ¶ Olim siquidē felicis recordationis paulus papa secundus predecessor noster ratiōabilibus causis tunc expressis inductus de venerabilum fratrum nostrorum tunc suorum de quorum numero tunc eramus consilio: annum iubilei ad breuius tempus prouida moderatione reducens illum ad annum vigesimumquintum apostolica auctoritate restrinxit ac voluit statuit ⁊ decreuit ⁊ causis predictis: q̃ singulis. xxv. annis iubilei annus p̄dictus celebrari deberet: quodq̃ anno domini. M.cccc. lxxiiij. proxime futuro videlicet a vigilia natiuitatis domini nostri Jesu christi idem annus iubileus inciperet: ⁊ vt sequitur finiretur: ac vniuersi ⁊ singuli vtriusq̃ sexus fideles qui beatorum apostolorum petri ⁊ pauli basilicas lateranensis quoq̃ ⁊ sancte Marie maioris alme vrbis ecclesias statutis diebus deuote visitarent: omnes ⁊ singulas indulgentias ⁊ peccatorum remissiones consequerentur quas idem pontifex suiq̃ predecessores anno iubilei huiusmodi basilicas ⁊ ecclesias predictas visitantibus deuote concesserant per quasdam primo: ⁊ deinde nos qui dicto predecessore sicut domino placuit sublato de medio fuimus diuina disponente clementia ad apicem summi apostolat⁹ assumpti et per alias nostras litteras eiusdem pauli predecessoris ordinationem voluntatem ⁊ statutum: ac omnia et singula in eisdem suis litteris contenta de fratrum eorundem consilio approbantes. ¶ Similiter statuimus ⁊ ordinamus q̃ annus iubileus predictus cum eiusdem indulgentijs ⁊ remissionibus plēarijs peccatorum āno proxime futuro a vigilia natiuitatis eiusdem incipere: ⁊ vt sequitur cōtinuari deberet, put ī singulis litteris predictis quarum tenore presentibus haberi volum⁹ pro expressis plenius continetur. Verum q̃ postmodū taꝫ nosq̃ idem paulus predecessor dum in humanis ageret animaruꝫ saluti fidelium intenti multorum principum ⁊ aliorum christi fidelium ac deuotarum personarum pulsati precibus: diuersas indulgentias ⁊ peccatorum remissiones plenarias nonnullis ecclesijs monasterijs ⁊ pijs locis durimus concedendas: propter quas populorum forsan concursus ad basilicas ⁊ ecclesias antedictas retardari aut ipsius anni iubilei celebritas minui: vel intermitti posset cum animarum nō modico detrimēto. ¶ Nos

qui vniuersorum credentium profectibus ⁊ saluti ꝓspicere ex debito ministerii pastoralis astringimur: propter aliarum indulgentiarum hactenus a nobis seu eodem paulo vel alijs predecessoribus nostris concessarum: huiusmodi effusionem hoc sanctum opus ac remissionem ⁊ gratie annus iubileus ꝯmittatur aut fideles ipsi a tanto munere reddant expertes: remediis opportunis prouidere volentes: omnes ⁊ singulas indulgentias plenarias etiam ad instar iubilei: ac etiam commutandi vota aut superis ⁊ male ablatis incertis aut per vsurariā prauitatem vel aliuz illicitum modum extortis: dispensandi ⁊ componendi: aut illa sub certis modo ⁊ forma remittendi. ⁊ deputandi cōfessores cum potestate absoluendi: etiam in casibus sedi apostolice reseruatis facultates confessiones ⁊ indulta a nobis ⁊ eadem sede vel illius auctoritate quibuscunqz ecclesijs monasterijs hospitalibus ⁊ pijs locis vniuersitatibus fraternitatibus quibusliber: tam ⁊ in perpetuum q̄z ad certum tempus: in vita seu in mortis articulo quouis modo aut quauis causa quomodolibet concessas ⁊ cōcessa ⁊ imposterum forsitan concedendas vel concedenda: auctoritate apostolica tenore presentium de apostolice potestatis plenitudine: usqz ad nostrum ⁊ eiusdem sedis bene placitum suspendimus. illasqz durante beneplacito expeditione predictis suspensas esse volumus: nec interim alicui suffragari: indulgentiarū tñ basilicarum ⁊ ecclesiarum dicte vrbis in suo plenario robore durantiū districtius inhibentes alias indulgentias preter istas dūtaxat in locis publicis vel priuatis predicari aut nunciari: earumqz pretextu a questoribus aliquid exigi quoquo modo. ¶ Quinimo questores ⁊ predicatores quoscunqz per locorum ordinarios a predicationibus ⁊ questis huiusmodi faciendis volumus ⁊ mandamus presentium auctoritate arceri sub censuris ⁊ penis ecclesiasticis de quibus visum fuerit oportunum. ¶ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum suspēsionis inhibitionis mandati ⁊ voluntatis infringere: vel ei ausu temerario contraire. si quis autem hoc attentare presumpserit: indignationem omnipotentis dei ac beatorum petri ⁊ pauli apostolorum eius se nouerit incursuruz. ¶ Datum tybure anno incarnationis dominice. M.cccclxxiij. quarto calen. septembris pontificatus nostri anno tertio.

In jubileo indulgēcie non pyo long possit suspendi per pontifiem

De snia excō. suspen. ⁊ interdi.

Bonifacius octauus.

Excōmunicamus ⁊ anathematizamus ex parte dei omnipotentis patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti: auctoritate quoqz beatorum apostolorum petri ⁊ pauli et nostra: omnes clericos religiosos et laicos vtriusqz sertus siue sint familiares curie siue alij vndecunqz: qui aliquod pactū fecerint seu aliquod paruum vel magnum promiserint vel promissionē receperint: aut ex pacto siue promissione occulta vel manifesta facta sub generalibus ⁊ plenarie non expressis aperte verbis quicquā dederint aut receperint magnum vel paruum vel promissionem de quacunqz re aut vtilitate ꝓpter hoc consequenda fecerit vel receperint pro aliqua iusticia siue gratia pro se aut pro alio in causis vel in iudicijs seu alias per litteras apostolicas ⁊ quibuscūqz modis apud sedem apostolicam obtinenda: ⁊ hanc sniam ad ꝓmittentes ⁊ accepta antes dantes ⁊ recipientes durimus extendendam. ¶ Illos quoqz qui aliquez sciuerint culpabilē in predictis ⁊ nobis infra dierum trium spacium non rettulerit: vel alicui per quem ad nos verbum fideliter proferatur: simili decernimꝰ snie subiacere. ¶ Decernimus ēt vt nullus hanc incurrēs excōicationis sniam pro predictis vel aliquo predictorum absqz speciali mandato nostre absolutionis beneficium valeat obtinere nisi forsan ad nos habere accessum non posset ī mortis articulo cōstitutus: nec etiam ad absolutionis gratiā admittatur: nisi prius quod primum dedit uel recepit integraliter pauperibus largiatur: iusticiam vero siue gratiaz sic obtentam nullius prorsus esse momenti volumus: omniqz statuimus carere effectu ⁊ robore firmitatis: sed ⁊ scienter vtentes ipsis: simili sententia excōicationis astringimus: ⁊ reseruantes nobis absolutionem eorum ⁊ cū premissis in omnibus ad penas similes obligamus.

Idem.

Prouide attendentes q̄ vt frequētius quāuis nō sine cā sine culpa tñ multorum interdicti snie proferuntur. Quodqz sunt nonnulli iudices nimis prompti ad ꝓferendas easdem etiam in negocijs siue causis que interdū plus ex cupiditatis q̄z charitatis radice ꝓspicuis indicijs ꝓcedere arguūtur: quodqz interdicti tpe diuīa organa suspēduntur ⁊ laudes nec ecclesiastica sacra ministrant ut solent tolluntur mortuis seu minuūtur suffragia presertiz ꝑ oblationem frequētez hostie salutaris. Adolescentes ⁊ paruuli participantes rarius sacramēta minus inflāmantur ⁊ solidantur in fide fidelium: tepescit deuotio: hereses pullulant ⁊ multiplicantur pericula animarum. Presentis constitutionis prouidemus edicto vt nulla prouincia ciuitas castrū villa locus territorium vel districtus auctoritate ordinaria vel delegata supponatur ecclesiastico interdicto pro pecuniario debito: vel pro cuiusuis mōete vel pecunie quātitate quacūqz occasione vel causa seu quouis quesito colore: ꝑ eo maxime q̄ ipsorum dñi rectores seu officiales quocūqz noīe censeantur aut incole seu habitatores aut singulares ꝑsone ipsorum statutis uel statuendis ordinatis vel ordinandis terminis huiusmodi debitum seu quātitatem non soluit hactenus aut inantea nō ꝓsoluet. ¶ Nos. n. ex tunc decernimus irrituz ⁊ inane: si secus hactenus extitit attētatū: vel contigerit attētari: illudqz reuocamus omnino: nō obstantibus quibuscunqz contractibus obligationibus pactis quētionibus propositionibus submissionibus fideiussionibus consensibus processibus ⁊ sentētiis sup hoc habitis uel habēdis iuramētorum penarum spūalium ⁊ tēporalium seu mulctaruz vel quacūqz alia firmitate vallatis: nisi talis suppositio interdicti hactenus foret facta uel īantea fieret ō apostolice sedis spāli licētia ⁊ expressa ꝑ ipsi⁹ sedis patentes litteras apparente.

Ixtus quartus.

Concordata inter papam ⁊ regem francie.

A vniuersalis ecclesie regimen diuina disponente clementia uocati: inter alia pro cōmissorum vel populorū votiua dilectione occurrit prestantia q̄z exorta inter ꝑsonas ecclesiasticas principis tenebrarum astucia discordiarum fomenta nostre solicitudinis occursum protinus extinguere: ut cuiusuis altercationis salubriter. euulsis seminibus pacis ⁊ traquilitatis dulcedinez inter creditos nobis populos diuina nobis assistēte gratia imponere ⁊ conseruare valeamus. Cupientes itaqz vt suscitata retroactis tēporibus proh dolor ī regno francie dalphinatu aliisqz terris ⁊ dominiis charissimi in christo filij nostri ludouici francorum regis illustris: ītēr nōnullas ex eisdem personis occasione cuiusdam constitutionis: que in eodem regno diutius īoleuit: quā ꝑsone predicte pragmaticam sanctionē vocant: ne si qd absit maiora fomēta sumeret dāna pariter ⁊ grauiora scādala periculaqz subsequerētur fine debito claudatur ⁊ totaliter secludat. ¶ Auctoritate apostolica ex certa snia de fratrum nostrorum cōsilio oib⁹ ⁊ singulis ꝑlatis ⁊ aliis ꝑsonis ecclesiasticis regni dalphinatus terrarum ⁊ dominorū eorudem ad quos dignitatuz aliorumqz beneficiorū terrarum ⁊ dominorum eorūdez ecclesiasticorū collatio ꝓuisio ꝓsentatio electio seu quouis alia dispositio ꝑtinet: de quibusuis dignitatib⁹ ꝑsonatib⁹ administrationibus officiis canonicatib⁹ ⁊ prebēdis. necnō aliis beneficiis ecclesiasticis cum cura: ⁊ sine cura secularib⁹: ⁊ regularib⁹ ad eorū collationē: ꝓuisionē: ꝓsentationē: electionē seu quāuis aliā dispositionē ꝑtinentibus: que deinceps in februarii aprilis iulii augusti octobris ⁊ decembris mensibus futuris perpetuis temporibus vacare contigerit: dūmodo dispositioni apostolice ex aliqua generali reseruatione in corpore iuris clausa: aut per alteram ex constitutionibus felicium recordationū Benedicti duodecimi que incipit ad regimen: aut Joannis vigesimisecundi romanorum pontificum predecessorū nostrorū que incipit: Execrabilis: seu constitutiones ⁊ regulas cācellarie apostolice: per nos super hoc editas reseruata generaliter non existāt perinde ac si alique a sede apostolica vel eius legatis expectatiue littere non emanassent: libere disponendi facultatem concedimus per presentes. Et quia isti summi pōtifices predecessores nostri consueuerunt se in concessionibus gratiaz

expectatiuarum ꝑsonis benemeritis exhibere liberales: nostre intentionis existit concedere in regno dalphinatu terris ⁊ dominijs regni huiusmodi vltra gratias expectatiuas ꝑ nos in eisdem regno dalphinatu terris ⁊ dñijs cõcessas: q̃ bus in aliquo ꝑiudicare nõ intendim⁹: per ꝑsites quasq; in suo robore ꝑmanere volumus sex ꝑsonis idoneis regnicolis sex alias grãs expectatiuas ad quãlibet collationẽ, ꝓuisionem, ꝑsentationem seu quãuis aliaz dispositionem singulos ex ꝑlatis ⁊ alijs ꝑsonis predictis. Ex q̃b⁹ qdẽ sex gratijs due gratie expectatiue cõcedunt duobus clericis regnicolis idoneis pro q̃bus rex ipse ⁊ charissima in xp̃o filia nostra regina: ac dilecti filij nobilis vir dalphin⁹ vienn. nec nõ magistri ⁊ presidẽtes ac alij officiarij: in aliquo ex ꝑlamẽtis regis eiusdẽ regni nobis super hoc vnanimiter supplicabunt. Qui duo nominati per regẽ ⁊ reginaz dalphinum magistros presidẽtes ⁊ officiarios prefactos gaudeãt prerogatiuis ad instar familiarium nostroꝝ ꝯtinuorum commensaliũ: ipsisq; sex gratijs cõsumptis: alias sex gratias similes alijs sex gratijs ꝑsonis idoneis modo ⁊ forma p̃missis concedere intendimus. Volum⁹ aũt ac eisdem auctoritate ⁊ tenore p̃ntiuz decernimus ⁊ declaramus beneficia que venerabilium fratrũ nostroruz sancte romane ecclesie cardinaliuz familiares ꝯtinui cõmensales eoꝝ familiaritate durante in regno dalphinatu terris ⁊ dominijs prefatis obtinẽt: ⁊ in posterũ obtinebunt: dispositioni apostolice in posteꝝ cẽseri reseruata: quãdiu dũtaxat cardinales prefati vitã duxerint in humanis: ac post obitũ eorũdẽ cardinalium ꝑ sex annos ꝯtinue sequentes. Quibus quidem sex annis elapsis alij ad quos eorundem beneficiorum collatio, ꝓuisio p̃sentatio electio seu queuis alia dispositio alias pertinet de beneficijs familiarium huiusmodi in regno dalphinatu terris ⁊ dominijs prefatis cõsistentibus: in predictis mẽsibus disponere valeãt huiusmodi reseruatione nõ obstante. Cõcedimus etiam quod beneficiorum que, ꝓmouẽdi per nos ad dignitates seu beneficia cõsistorialia ipsaꝝ prouisionum ꝑ nos de eoꝝ ꝑsonis faciendaruz obtinebũt: ac in quibus ⁊ ad q̃ ius eis quomõlibet competit ac competere poterit ꝑ ꝓmotiones ad dignitates ⁊ alia beneficia cõsistorialia predicta ac munus ꝯsecratiõis eisdem ꝓmouẽdis impẽdenduz: seu lapsu tẽporis de cõsecrandis episcopis a sacris canonibus diffiniti vacaturoꝝ: si promotiões ipse in aliquo ex supradictis mẽsibus fiãt: nisi beneficia ipsa essent als dispositioni apostolice vt preferꝯ reseruata ad prelatos ⁊ personas supradictas. Si uero in alijs mẽsibus promotiones eisdez fieri cõtingat: ad nos ⁊ romanos põtifices successores nostros collatio prouisio ⁊ omnimoda dispositio pertineat. Et q̃m sedis apostolice notariorũ magnus reperitur numerus eorundem notariorum qui habitum ꝑ eiusdem sedis notarios gestari solitum publice ⁊ cõtinue gestant ⁊ in posterũ gestabunt: beneficia in eisdem regno dalphinatu ⁊ terris consistentia dumtaxat cẽseant reseruata. Quodq; omnes ⁊ singule cause beneficiales ĩ partibus coram iudicibus competentibus vsq; ad diffinitiuaz indusiue: in prima dũtaxat ĩ qua nulli ante diffinitiuam liceat appellare: nec appellatio si fuerit emissa debeat admitti nisi ab ĩterlocutoria vel a granamine negociuz p̃ncipale minime cõcernẽte: quod nõ possit ꝑ appellationem a diffinitiua snia reparari: in alijs uero instãtijs in romana curia tractentꝯ cognoscãtur ⁊ fine debito terminentꝯ. Cause uero beneficiales pẽdẽtes in dicta curia ĩter nostros aut dictorum cardinalium familiares cõtinuos cõmẽsales ipsis cardinalibus in eadem curia presentibus seu in aliqua legatione: aut recreationis cã sedẽtibus: necnon prefate sedis officiales officia actu exercentes: aut alios a p̃missis qui ꝑ sex mẽses curiam predcãm secuti sunt: ⁊ sequuntur de p̃nti curiales ⁊ quoscunq; alios eoruz aduersarios sup quibusuis beneficijs eisdem aduersarijs auctoritate ordinaria collatis ꝑ illos q̃bus cõmisse reperiuntur: seu alios ꝑ nos ad id deputatos seu etiam deputãdos iudices audiantur cognoscãtur decidãtur fineq; debito terminẽtur: ac executiõi debite demãdẽtur. Cetere vero similes cause beneficiales in

ter quoscunq; alios pẽdẽtes: ⁊ que q̃busuis iudicibus seu auditoribus cõmisse reperiãtur: aliq̃bus iudicibus competentibus ĩ regno frãcie auctoritate apostolica cõmittãtur audiẽde cognoscende decidẽde ⁊ fine debito terminande necessaria earundez causarum aduocatione. Preterea q: aliquo ex supradictis causis in eadem romana curia sup petitorio ⁊ diuersis curijs ipsius regni sup possessorio tractãtur volumus q⁹ in eisdem causis in diuersis curijs super petitorio ⁊ possessorio vnico ⁊ eodem ꝯtextu pẽdẽtibus: suspẽso petitorio ⁊ cẽsuris sup hoc latis in possessorio in curijs eorundem iudicum coraz q̃bus cause possessorij pẽdeãt: de p̃nti procedãt: causeq; ipse sup hmõi possessorio infra biẽniũ terminẽtur ⁊ finiantur. Alioquin biẽnio elapso licet partibus ipsis procedere sup petitorio: ⁊ vlterius dictis causis expeditis sup possessorio aut huiusmodi biẽnio elapso altera partiũ litigantium coram iudice competenti auctoritate apostolica deputato poterit ius suum prosequi: ipseq; apostolicus iudex infra aliud biẽnium cãm in petitorio terminare teneatur. Quod si nõ fecerit: cã ipsa ab eo aduocata ⁊ lis penitus extincta censeantur. Et si forsan aliquis eorũdem iudicum cuiusuis sibi cõmisse cause expeditionem malitiose prorogare aut differre presumpserit: excõicationis ⁊ omniũ beneficioꝝ suorũ priuationis penas ipso facto incurrat: a qua qdem excõicationis pena absolui nequeat: nisi a nobis ⁊ successoribus nostris romanis pontificibus: ac in mortis articulo. Quodq; decetero in lr̃is expediendis in regno frãcie dalphinatu ⁊ terris alijsq; dominijs predictis seruẽtur taxe sup hoc edite per Joãnem. xxij. papam prefatum ⁊ excessus si qui fuerint corrigantur. Et q: ꝓpter assiduas guerras ⁊ nouitates que cõtinue vigent in dicto regno: pretẽdit ecclesias dum uacãt grauatas in taxa etiam reformata in concilio constantiensi: q̃ reducta est ad medietatez antique taxe: q⁹ grauatus in eadem taxa prelatus promouẽdus soluat cõia ⁊ minuta seruitia: que plures ex gallis annatã vocant: tantũ pro vera estimatione fructuũ ecclesie ⁊ monasterij ad que sit ꝓmotus: eaq; in dcã cãcellaria ⁊ camera apostolica inuiolabiliter obseruari mãdam⁹: ⁊ q: i supradictis concessionibus regnum ac regẽ maxima sumus charitate cõpleri: credendum est nõ imerito ut se deuotos obediẽtes erga sanctam romanam ecclesiam exhibeant. Quare volumus ⁊ eisdem auctoritate ⁊ tenore statuimus: q⁹ prefatus rex ifra quattuor premissa acceptare obseruare: ac in regno dalphinatu ⁊ dominijs hmõi obsuari facere: necnõ ifra alios duos p̃fatos quattuor ĩmediate sequẽtes menses sup acceptatione ⁊ obseruatione alijsq; premissis oĩbus ⁊ singulis ꝑ suas patentes lr̃as nos ⁊ sedem prefatã certificare teneat. Alioquin p̃ntes lr̃e ⁊ inde secuta q̃cũq; sint cassa ⁊ irrita nulliusq; roboris vel momenti. Nos enim extunc irrituz decernimus ⁊ inane: si secus super his a quo quã quauis auctoritate sciẽter uel ignoranter contigerit attẽtari. Nulli ergo oĩno hoĩuz liceat hãc paginã nostraꝝ cõcessionis intentiõis volũtatis ꝯstõnis declarationis ĩdulti mãdati ⁊ statuti ifringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attentare p̃sumpserit: indignationem oĩpotentis dei ⁊ beatoꝝ petri ⁊ pauli apostolorũ eius se nouerit icursuꝝ. Datum rome apud sanctum petrum anno icarnationis dñice. M. cccclxxij. septimo idus augusti pontificatus nostri anno primo.

Finis.

Venetijs per Baptistam de torris. M. cccclxxxxvj. die. xx. decembris.